

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Als je terugkomt / Rebecca Stead (door Sara Standaert)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Rebecca Stead (1968) groeide op in New York en woont er nog steeds met haar gezin. Ze werkte enkele jaren als advocaat voor ze zich toeleegde op het schrijven. Er verschenen twee boeken van haar: *First Light* (2007) en *When you reach me* (2009), dat vertaald werd als *Als je terugkomt*. *When you reach me* is bekroond met de Newbery Medal 2010 voor het beste Amerikaanse jeugdboek.

Kort samengevat

Het is eind jaren 1970 in New York. De elfjarige Miranda zit in de zesde klas en haar hele leven speelt zich af in en om hetzelfde huizenblok in de Upper West Side. Ze woont met haar moeder in een wat aftands gebouw en worstelt met de typische besognes van elke elfjarige: opbloeiende en verkrumelende vriendschappen, populariteit op school, rivaliteit tussen klasgenoten, gênante ouders.

Tot ze voor enkele levensgrote raadsels komt te staan en haar leven ondersteboven wordt gegooid: haar buurjongen Sal krijgt op een dag een dreun op straat en weigert daarna nog met haar te praten. Bovendien raakt ze gefascineerd door een geesteszieke zwerver op de hoek van haar straat die haar vaag bekend voorkomt. Hij schreeuwt raadselachtige dingen en schopt voortdurend naar auto's. Wanneer ze mysterieuze briefjes begint te krijgen van iemand die haar goed lijkt te kennen en in de toekomst kan kijken, krijgt ze het al helemaal benauwd.

(Bron: De Standaard, Veerle Vanden Bosch)

Suggesties / opdrachten

- Had je tijdens het lezen enig idee wie de briefjes schreef aan Miranda? Had je deze ontknoping verwacht?
- Wat vond je van de ontknoping?
- Vond je het verhaal voorspelbaar of verrassend?
- Lees je graag sciencefiction? Welke boeken las je nog in dit genre?
- Het boek is bekroond als beste Amerikaanse jeugdboek. Ga je hier mee akkoord? Waarom wel of waarom niet?

Thema's

- Opgroeien in een grootstad
- Puberproblemen
- Vriendschap
- Verliefdheid
- Tijdreizen / fantasy / sciencefiction

Stel: je mag een reis in de tijd maken. Naar welke tijdperk zou je terugkeren en waarom? Of zou je liever naar de toekomst gaan?

Is *Als je terugkomt* een typisch sciencefictionverhaal? Wat is een typisch sciencefictionverhaal?

- Racisme
Welk personage zorgt ervoor dat dit thema aan bod komt?
- Literaire verwijzing naar *Een rimpel in de tijd* van Madeleine L'Engle.
Bij het lezen van het boek groeit het vermoeden dat er een link is tussen het verhaal van Miranda en dat van haar lievelingsboek. Kunnen de juryleden aanduiden waar de gelijkenissen zijn? Sommige bibliotheken hebben *Een rimpel in de tijd* in huis. Breng het boek eventueel mee naar de bijeenkomst.

Personages

Het verhaal wordt verteld vanuit het standpunt van Miranda, waardoor haar personage het sterkst is uitgewerkt.

- Miranda
Miranda is een typische elfjarige, met alle bijhorende tienerproblemen. Haar leven wordt dooreen geschud wanneer haar beste vriend niet langer met haar praat en wanneer ze mysterieuze briefjes ontvangt.
- Sal
- Marcus
- De zwerver
- Miranda's moeder / Richard
- De schoolvrienden

Plaats en tijd

Het boek speelt zich af in het New York van de jaren '70. (Hoe) merkten de juryleden waar en wanneer het verhaal zich afspeelde? Vinden ze dat dit iets toevoegt aan het verhaal?

Vertelperspectief

Het verhaal wordt verteld vanuit het standpunt van Miranda.

Meer lezen!

- *Een scheur in de ruimte* / Madeleine L'Engle
- *Op zoek naar Violet Park* / Jenny Valentine

Na het lezen

Vonden de juryleden het een moeilijk of een gemakkelijk boek? Begrepen ze alles meteen? Las er iemand het boek een tweede keer om het verhaal beter te snappen? Laat de juryleden eventuele onduidelijkheden samen oplossen.

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

De laatste reis & Het verhaal van de Holocaust / Aline Sax (door Annie Moenaert)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Aline Sax (1984) is geboren in Borgerhout. Ze is één van de veelbelovende jonge Vlaamse talenten. Op haar zestiende debuteerde ze met *Mist over het strand*, op haar twintigste had ze al drie boeken op haar naam staan. Maar nog voor ze kon schrijven, was ze al bezig met verhalen te bedenken. Die sprak ze dan in op cassette. Toen ze eenmaal het schrijven onder de knie had, kwamen er voornamelijk griezel- en horrorverhalen (haar toenmalige favoriete genres) uit haar pen gevloeid. Later leerde ze historische jeugdromans van Thea Beckman, Paul Kustermans... smaken en raakte ze enorm geboeid door de geschiedenis. Momenteel doceert ze dan ook geschiedenis aan de Universiteit van Antwerpen.

🌐 www.alinesax.be

Kort samengevat

De laatste reis

Hannah wordt samen met haar moeder opgepakt en gedeporteerd. Ze weten niet waarom en hebben geen idee waar ze heen gaan. Na een verschrikkelijke treinreis in een goederenwagon vol mensen komt ze aan in een concentratiekamp. Omdat het donker is, moet Hannah van haar moeder vluchten. Ze verschuilt zich in een grote opslagplaats en wacht tot haar moeder haar komt zoeken. Maar hoe lang zal dat duren?

Het verhaal van Hannah gaat niet alleen over het overleven in een concentratiekamp, maar ook over doorzettingsvermogen en hoop.

Het verhaal van de Holocaust

Wat is de Holocaust? Waarom wilde Hitler alle Joden in Europa doden? Wat zijn getto's? In dit boek lees je alles over de Tweede Wereldoorlog. Op een eenvoudige maar volledige manier wordt uitgelegd hoe Hitler aan de macht kwam en hoe de nazi's Joden en andere bevolkingsgroepen vervolgden. Je komt ook te weten hoe de gevangenen in concentratiekampen probeerden te overleven. Aline Sax vertelt over de geschiedenis van de Holocaust en waarom we die gruwelijke feiten nooit mogen vergeten.

Structuur

Dit is een omkeerboek met een fictieverhaal aan de ene kant en een non-fictiegedeelte om de feiten te kaderen aan de andere kant. Het fictieverhaal, *De laatste reis*, bestaat uit negentien hoofdstukken en een epiloog:

- Het vertelt het verhaal van Hannah, die tijdens de Tweede Wereldoorlog met haar moeder naar een concentratiekamp gedeporteerd wordt. We volgen hen bij het onmenselijke transport en bij de aankomst in het kamp. Op bevel van haar moeder ontsnapt Hannah uit de rij op weg naar de gasovens. Ze verstopt zich in de kledingloods. Daar wordt ze door een aantal vrouwen in leven gehouden. 's Nachts sluipt Hannah van barak naar barak, op zoek naar haar moeder. Ze verspreidt tekeningen die haar dicht bij een hereniging brengen, maar ze komt te laat.
- Na de negentien hoofdstukken volgt een korte epiloog waarin verteld wordt wat er met Hannah en Elena is gebeurd.

Het informatieve deel, *Het verhaal van de Holocaust*, bestaat uit tien hoofdstukken:

Het kadert Hannahs verhaal in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Het is geschreven op maat van basisschoolkinderen. Aan bod komen onder meer het Duitsland van Hitler, de joden als zondebok, gehandicapten, de anti-Joodse wetten, getto's, het leven in concentratiekampen. In aparte stukjes focust Aline Sax op de situatie van de kinderen, ze verklaart begrippen en ze verwijst ze naar de toestand in Nederland en België. In haar laatste hoofdstuk 'Herinneren en gedenken' waarschuwt ze voor het grote vergeten: 'Het is niet leuk om over deze dingen te praten en te lezen. [...] Het is makkelijker om er niet aan te hoeven denken. Maar het is ook gevaarlijk, omdat we het zo kunnen vergeten.'

Thema, tips en verwerkingsmogelijkheden

Het thema is WO II en meer bepaald de Jodenvervolging en de concentratiekampen.

- Wat weten de juryleden over de Tweede Wereldoorlog? Hebben ze hun eigen (over)grootouders ooit horen vertellen over de oorlog?
- Hebben de juryleden iets geleerd van dit verhaal? Zijn ze door dit boek meer te weten gekomen over de Jodenvervolging en de Holocaust? Leren ze graag bij terwijl ze lezen?
- Wat vinden ze ervan dat het boek uit twee delen bestaat? Vinden ze het fijn naast het verhaal ook nog informatie te krijgen over de Holocaust, Hitler, de concentratiekampen...?

Illustraties

Wat vinden de juryleden van de illustraties? Zijn ze het eens met wat deze recensent zegt:

'De realistische, grijzige illustraties hierbij zijn voor mij overbodig. Zij dragen niets bij aan het verhaal. De taal van Sax is zo helder en filmisch, dat die illustraties je fantasie eerder tegenwerken.'

Eric Vanthillo, www.pluizuit.be

Illustrator Stijn Felix vertelt zelf hoe de cover tot stand kwam

Opdracht

Ik kreeg dus het manuscript met de vraag of ik het boek wilde illustreren (cover + binnen). Omdat het een boek met een minder vrolijk thema is – de Holocaust – kwam de uitgever bij mij terecht, vermoed ik. Omdat het creëren van melancholische of dreigende beelden mij wel ligt.

Ideeën zoeken

Dan lees ik het boek en schets wat op naar een sterk beeld.

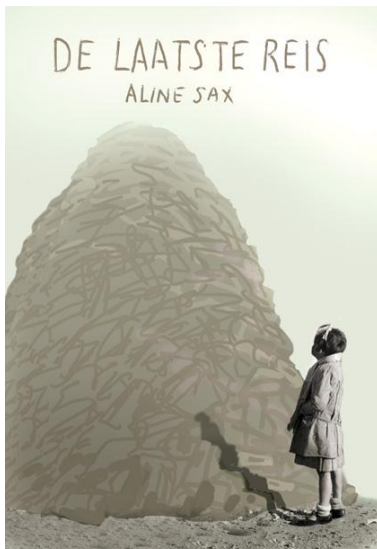

In het boek verschuilt het hoofdpersonage zich in het concentratiekamp in een berg kleren. Verder staat de loods nog vol met andere bergen, alle bezittingen van de joden worden per soort op grote hopen gelegd. Bergen kleren, schoenen, koffers... Met die grote bergen was wel iets te doen maar ik wist nog niet goed wat.

Eerste ideevoorstel voor de cover

Meisje verscholen in een berg kleren. (Maar achteraf bekeken was de compositie nogal saai, een symmetrische compositie roept weinig spanning op...). Ik gaf ook door aan de uitgever dat ik aan een berg reiskoffers dacht, dat past mooi bij de titel 'De laatste reis'. Maar zonder personage in beeld zou dat wat afstandelijk worden, vond ik.

Reactie en tweede voorstel

Schrijfster Aline was vooral te vinden voor het idee van de berg reiskoffers en suggereerde om het meisje te laten opkijken naar de berg. 'Ja, dat is 't!', dacht ik. Door het figuurtje naast de berg te plaatsen krijg je ook een idee van de schaal, een grote berg tegenover een klein meisje.

Ik wilde een geschilderde cover maar in een fotografisch-realistische stijl. Omdat dat het best past bij het realistisch-historisch verhaal.

Als ik erg realistisch werk, kan ik niet zonder fotodocumentatie. Het liefst van al zou ik zelf een fotosessie houden maar daar is helaas nooit een budget voor (model, historische kledij...). Dus ging ik op zoek naar oude foto's en vond dit meisje. Op computer, in

photoshop, maakte als ik voorstudie deze collageschets. Die was goed bevonden, dus ik kon aan de slag!

Uitwerking

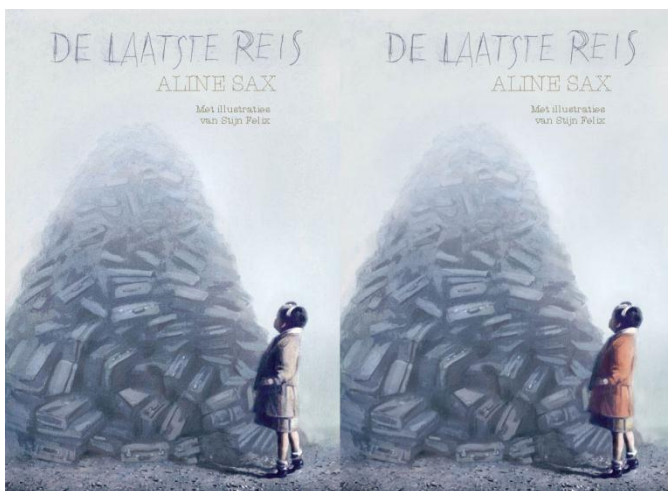
Links is de cover die ik voorstelde en die naar mijn gevoel klaar was. Aquarel, gouache & kleurpotlood op papier. De pose van het meisje is in het schilderij wat aangepast, minder ontspannen expressie.

Qua kleuren wilde ik de verbleekte kleuren van oude polaroids of super 8 filmpjes oproepen. Zodat je voelt dat het uit vervlogen tijden is. Maar schrijfster Aline vond het nogal ouderwets in die bruinige kleuren, ze vond de voorstudie veel moderner en frisser...

Een dagje later ben ik er terug met frisse moed aan begonnen. Je moet dat soms eens laten liggen... Op computer ben ik wat beginnen schuiven met de kleuren, en heb het koeler gemaakt. De vloer uit de oorspronkelijke foto heb ik erbij gestoken, geeft wat textuur en levert een mooie mix van foto en schilderij, vind ik. De valiezen hebben ik nog wat - digitaal schilderend - detail gegeven (met wacom). En de berg bovenaan heb ik wat laten uitsterven, om het grootser te maken en om 'het verdwijnen van het geheugen' te suggereren...

Qua techniek werk ik meestal de combinatie van traditionele technieken en computer. Het voordeel van computer is dus dat je allerlei variaties kan gaan maken van een beeld. En ik vind de bewerkte versie zelf ook veel sterker, dankzij de kritiek dus.

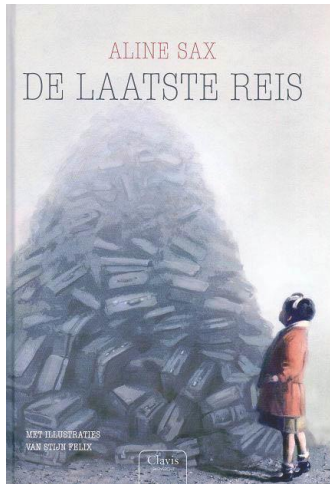
Belettering & Rood jasje

Ik had deze handgekraste belettering voorgesteld. De letterschikking van de auteur en illustrator was nog niet dat maar ik vond die gekraste titel wel werken.

En ik kleurde het jasje rood als accent. Pas later dacht ik aan *Schindlers List* waar ook een meisje een rode jas heeft in een verder zwart-witte film. Dat was dus niet bewust gedaan...

En dit is de definitieve versie

De uitgever heeft voor andere belettering gekozen. En ik vind het ook goed zo.

Auteur Aline Sax vertelt over haar boek

Kan je mij even vertellen hoe je ertoe kwam om dit verhaal te schrijven?

Erg moeilijk te zeggen eigenlijk. Ik ben al heel lang geïnteresseerd in de Holocaust. En ik vind het ook belangrijk om deze episode uit de geschiedenis aan jongeren mee te geven.

Tijdens mijn studie volgde ik het vak Holocaust en jeugdliteratuur, bij Katrien Vloeberghs. Dat heeft me nog meer doen nadenken. En toch ben ik lang van de Holocaust ‘afgebleven’ omdat ik het me niet kan inbeelden. Als je het niet hebt meegemaakt, kan je het volgens mij niet voorstellen. Maar dat geldt eigenlijk voor elke oorlog. En dat heeft me niet tegengehouden om bv. Stalingrad te beschrijven. Voor Auschwitz zijn geen woorden, wordt vaak gezegd, en dat geloof ik. Hoe vaak het al is geprobeerd, je zal wellicht alleen maar bepaalde aspecten kunnen vatten en dan nog niet helemaal. Maar Auschwitz in het geheel vatten? Dat kan je niet, denk ik. Maar dat is tegelijkertijd een argument voor het vergeten natuurlijk. En dat is nog erger dan het je niet kunnen inbeelden.

Waarom een omkeerboek? Vind je het belangrijk dat kinderen weten dat die vreselijke dingen echt zijn gebeurd? Wat wil je bereiken met dit boek?

Ik vind dat kinderen op twee niveaus met de Holocaust kunnen en moeten kennismaken; enerzijds is het nodig om informatie over te dragen (cognitief niveau), zeker voor deze doelgroep, maar anderzijds moet je hen ook op een emotioneel niveau bij het onderwerp betrekken. Anders blijft het een louter rationeel verhaal, een feit uit de geschiedenis. Fictie is natuurlijk dé uitgelezen manier om een emotionele band te creëren tussen de lezer en de gebeurtenis of de mensen waarover je schrijft. Anderzijds wilde ik in het verhaal vasthouden aan het perspectief van het hoofdpersonage, aan het perspectief van een kind. Hannah heeft geen flauw idee waar ze is, als ze in het kamp aankomt. Ze weet uiteraard niet wat wij weten. Door dat perspectief werd het onmogelijk om genoeg informatie in het verhaal mee te geven voor kinderen. Het verhaal mocht bovendien ook niet te uitleggerig worden. Dus besloot ik ook een non-fictie toe te voegen. Twee delen die elk een ander niveau van begrip aanspreken en die evenwaardig zouden moeten zijn in het boek en daarom dus de omkeerformule. Je kan kiezen waarmee je begint. Wil je eerst de informatie lezen en dan pas, mét voorkennis, het verhaal

lezen of wil je je eerst, net als Hannah, zonder voorkennis laten overdonderen en dan te weten komen wat hetgeen je gelezen heeft allemaal te betekenen had? Of je kan het verhaal ook twee keer lezen, een keer voordat en een keer nadat je het non-fictiedeel gelezen hebt.

Hoe kom je aan alle info in het informatieve deel?

Zowel in het informatieve deel als in het verhaal zit heel veel info, alleen op een andere manier verpakt. Wat in het verhaal beschreven wordt, wordt in het informatieve gedeelte explicieter uitgelegd en gekaderd. Ik heb natuurlijk al heel erg veel over de Holocaust gelezen, niet alleen voor dit boek. De Tweede Wereldoorlog en de Holocaust zijn immers mijn specialiteiten als historica. Ik heb bovendien heel veel getuigenissen gelezen en bekeken (zowel gepubliceerde memoires als interviews met overlevenden). Ik heb natuurlijk ook verschillende concentratiekampen bezocht (Breendonk, Dachau, Sachsenhausen, Terezin, Auschwitz, Birkenau...). Voor het verhaal van dit boek ben ik nog eens 3 dagen naar Auschwitz gegaan, om me alles goed te kunnen voorstellen.

Jouw boeken gaan meestal over historische feiten, heeft dat met je opleiding te maken?

Nee, andersom. Ik was altijd al geïnteresseerd in geschiedenis, in hoe de gewone mensen vroeger leefden, in wat zij meemaakten en hoe ze dat verwerkten. Ik schreef al historische romans voordat ik ging studeren. Tijdens mijn opleiding geschiedenis heb ik natuurlijk nog veel meer bijgeleerd en heb ik ook geleerd hoe ik beter onderzoek kon doen, dus dat heeft me erg geholpen voor het onderzoek voor mijn romans.

Hoe rijpt een idee voor een boek? Beslis je dat je nu eens over de Holocaust zal schrijven en komt dan het verhaal of heb je eerst een verhaal in je hoofd?

Omdat ik zo vaak met geschiedenis bezig ben (lezen, docu's, musea, historische plaatsen bezoeken), gebeurt het vaak dat ik iets (een gebeurtenis, een periode, een persoon...) tegenkom dat ik erg interessant vind. En als ik daarover dan meer begin op te zoeken en het blijft me fascineren, dan groeit vaak al vanzelf het begin van een verhaal in mijn hoofd. Dan vraag ik me af: hoe zouden mensen zich gevoeld hebben? Hoe zouden ze gereageerd hebben? Wat zouden ze gedaan hebben? En zo groeit een personage in die periode of bij die gebeurtenis waarover ik gelezen heb. Bij dit boek was het anders: hier heb ik eerst beslist dat ik over de Holocaust wilde schrijven. En dan ben ik over het verhaal gaan nadenken.

Eerdere boeken waren meer naar jongeren gericht, dit verhaal is voor 10-12 jarigen, was dit een bewuste keuze?

Ja, zeker wel. Ik wilde een boek schrijven dat een eerste kennismaking was met de Holocaust. Maar vanaf wanneer moeten kinderen over de Holocaust leren? Vroeg, vind ik, je moet ze niet té lang beschermen, maar hoe vroeg dan? Ze moeten het wel kunnen begrijpen. Wat ik wel wist, was dat kinderen in het zesde leerjaar al allemaal van Hitler gehoord hebben en allemaal weten dat 'hij de Joden wilde vermoorden'. Maar waarom hij dat wilde, dat weten ze niet. Dus wilde ik een basis, met voldoende informatie, aanbrenge zodat ze wat ze overal horen, kunnen kaderen. Want ze komen dus blijkbaar wel al rond hun elfde in contact met de Holocaust, maar heel erg fragmentarisch. En dat vind ik veel 'gevaarlijker' dan hen op vroege leeftijd op een degelijke, onderbouwde en juiste manier

kennis te laten maken met het onderwerp. Bovendien is er wel fictie, maar geen informatieboek voor zo'n jonge kinderen.

Ik hoop ook dat het een boekje is dat kinderen samen met hun ouders lezen. Vaak weten ouders ook niet meer juist hoe de vork aan de steel zit en kunnen ze de vragen van hun kinderen niet beantwoorden (Waarom wilde Hitler de Joden vermoorden, is een niet zo eenvoudige vraag. Of waarom was er oorlog?). Hopelijk zet dit boekje hen op weg en kunnen kinderen dan wél met hun ouders over dit soort onderwerpen praten.

Hoe kies je een illustrator? Zeg jij welke tekeningen je voor ogen ziet of laat je de keuze volledig aan hem?

Voor dit boek had ik op internet en in boeken rondgesnuffeld naar het werk van illustratoren dat ik vond aansluiten bij dit soort thema. Dan heb ik mijn top 3 doorgegeven aan de uitgeverij en zij hebben de illustratoren benaderd. Met de illustraties bemoei ik me zo weinig mogelijk. Ik ben geen illustrator, ik heb er dus alle vertrouwen in dat zij hun vak beter kennen dan ik. Maar ik ben wél historica, dus ik lette wel op de historische correctheid van de prenten. Want ik vind het belangrijk dat niet alleen de tekst, maar ook de tekeningen een juist beeld geven. Over de cover wil ik wel wat te zeggen hebben, niet wat er op moet, maar wel of ik het eindresultaat goed of minder geslaagd vind. Bij *De laatste reis* was de cover bijvoorbeeld eerst erg bruin en dat vond ik te ouderwets. Dat heb ik dan ook aan Stijn gezegd en hij heeft geëxperimenteerd met andere kleuren tot ik tevreden was.

Wat wil je nog kwijt aan de juryleden?

De laatste reis is geen leuk verhaal, er zijn waarschijnlijk veel leukere verhalen bij de boeken die ze moeten lezen. Sommige kinderen zullen het verhaal misschien niet graag lezen omdat het zo erg is. Maar ik vind het wel een belangrijk verhaal. En soms moeten we ook over dingen lezen die minder plezierig zijn. Omdat we moeten weten dat dit gebeurd is, omdat we moeten zorgen dat het niet opnieuw gebeurt. En ik hoop dat dit verhaal hen daarover doet nadenken. Want dat doen goede boeken... ze laten je over dingen nadenken.

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

De ridders van de ronde keukentafel / Mark Tijsmans (door Amber Daeren)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Mark Tijsmans (Merksem, 5 januari 1969) is een Vlaams televisie- en toneelacteur, zanger, musicalartiest en jeugdauteur. Hij speelde jarenlang in de successerie *Flikken*. Daarvoor was hij vier jaar wrapper op Ketnet en lid en oprichter van de Ketnetband.

Mark maakte in 2006 zijn debuut als jeugdauteur met *Het Geheim van te veel Torens*. Hij werd genomineerd voor diverse Vlaamse boekenprijzen, waaronder de Boekenleeuw, en werd twee keer eerste in de Kinder- en Jeugdjury Vlaanderen (groep 4): de eerste keer met *Het Geheim van te veel Torens* in 2007 en de tweede keer met *Wiet Waterlanders en de Kleine Caroluscode* in 2008.

Mark Tijsmans is een creatieve duizendpoot. Als je meer over hem wil weten, kan je terecht op zijn site.

🌐 www.marktijsmans.be

Kort Samengevat

In het land Brittannië vecht Koning Uther tegen de Saksen. De kinderen zitten veilig in het kasteel Camelot, maar moeten wel hun eigen boontjes zien te doppen. Een leider zoeken is bijvoorbeeld helemaal niet zo eenvoudig. En aan de oude tovenaars Merlijn hebben ze ook niets, want die heeft geen tijd voor een bende kinderen.

Interessante thema's

Dit boek is een *historisch verhaal*. Een belangrijk thema is de *strijd om het leiderschap* (Arthur, Gallahad en Mordred willen Camelot besturen) en daardoor ook de *strijd tussen goed en kwaad* (Arthur tegen Mordred). Niet onbelangrijk is ook het thema *vriendschap en liefde*. De sterke band tussen Arthur en zijn ridders van de ronde keukentafel wordt vaak in de verf gezet. Ze zouden hun leven geven voor elkaar. Een goed voorbeeld is de onverwoestbare vriendschapsband tussen Arthur en Lancelot. Hoewel die laatste Arthurs grote liefde afneemt, blijft hun vriendschap toch intact.

Stijl en vormkenmerken

Vertelstandpunt

Het verhaal is geschreven vanuit een auctorieel vertelstandpunt. Dit wil zeggen dat de schrijver het verhaal in de hij-vorm vertelt. De verteller weet al alles over het verhaal, zelfs hoe het afloopt. Hij vertelt het wel toegespitst op het personage van Arthur. Hij volgt hoofdzakelijk zijn verhaallijn.

Chronologie

Het verhaal is helemaal chronologisch verteld, behalve één stukje. Op het moment dat Percival in het verhaal opduikt, springen we even terug in de tijd naar het moment dat Uther zijn moeder ontmoet.

Hoofdstukken

Het boek is ingedeeld in verschillende hoofdstukken die telkens – in een oud geschrift – een passende titel hebben meegekregen. Verder worden de hoofdstukken telkens door een teken onderverdeeld om tijdsovergangen aan te duiden.

Personages

De personages zijn gebaseerd op de mythische figuren uit het historische verhaal van koning Arthur, aangevuld met een heleboel verzonden elementen. De belangrijkste personages zijn Arthur, Gwynevere, de tweelingbroers, Lancelot, Tristan en Isolde. Zij zijn grondig uitgewerkt. De rest van de personages zijn op de achtergrond aanwezig en minder diep uitgewerkt.

Aan de slag

Het verhaal van Arthur is al op heel veel verschillende manieren verteld: in boeken, gedichten, films, tekeningen en schilderijen. Welke versies kennen de juryleden? Bijvoorbeeld:

- de Disney-film *Merlijn de Tovenaar*
- de films *King Arthur* van Antoine Fuqua (die het verhaal vertelt van de jonge prins) en *The last legion* van Doug Lefler (over de kinderjaren van Arthur)
- de reeks *Black Adder* (een humoristische versie)
- de boeken *Afscheid van Arthur* van Agave Kruijssen (waarin een oude Lancelot aan het woord is), *Arthur ontmaskerd* van Philip Reeve (waarin Arthur de leider van een bende woestelingen is)...

Zoek op het internet naar afbeeldingen van Arthur. Herken je nog andere personages uit *De Ridders van de Ronde Keukentafel* op de schilderijen?

Ga op zoek naar het originele verhaal van Koning Arthur. Wat zijn grote verschillen en gelijkenissen tussen Mark Tijsmans' verhaal en het origineel?

Filmpje

Hier vind je een interview met Mark over het schrijven van zijn boeken:

www.youtube.com/watch?v=22khgYJwXyc

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Het meisje dat in een doosje wilde kruipen / **Karen Curé**
(door Annie Moenaert)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Karen Curé is geboren in Gent op 20 juni 1967 en groeide op in Hasselt en Diepenbeek. Ze studeerde voor bio-ingenieur aan de Universiteit van Gent. Haar interesses zijn: wandelen, fietsen, spaghetti eten, in bibliotheken rondlopen, knus op de zetel een boek lezen, voorlezen aan kinderen. Na haar studies vertrok ze naar Chili, waar ze vier jaar werkte. Nu woont ze in Gent met haar achtjarige dochter. Hoewel de afstand groot is, dringt Chili nog dagelijks hun huiskamer binnen via de telefoon, muziek, internet, voetbal, familie en vrienden. Een eigenzinnige stukje Chili is nu ook in dit boek gekropen.

Maarten Deckers is geboren in Heusden-Zolder in 1977 en woont momenteel in Hasselt. Hij heeft een grafische opleiding gevolgd aan de Arteveldehogeschool in Gent en daarna schilderkunst aan de Academie van Heusden-Zolder.

In 2002 is hij eerder toevallig bij Clavis Uitgeverij in Hasselt terechtgekomen. Daar verzorgde hij de lay-out van kinder- en jeugdboeken, en maakte hij allerlei promotiemateriaal, zoals posters, flyers, folders... Na een paar jaar meegewerkt te hebben aan een heleboel leuke prentenboeken en leesboeken, begon het te kriebelen en wilde hij zelf ook wel eens proberen om een leesboek van een leuke cover te voorzien. Hij wist een van de uitgevers te overtuigen en kreeg een kans.

Ondertussen heeft hij al een zestigtal covers ontworpen voor Clavis-auteurs, onder meer voor Anthony Horowitz, Monica Feth, Stefan Boonen, Patrick Lagrou, Kristien Dieltiens, Aline Sax... Hij vindt het heel leuk om zich te verplaatsen in de wereld die een auteur gecreëerd heeft en probeert die zo goed mogelijk om te zetten in een coverafbeelding. Voor het maken van coverillustraties werkt Maarten graag met foto's en collages die hij bewerkt in Photoshop. Zo nu en dan gebruikt hij verf (bv. voor *Blauwe Matrozen* van Begga Dom) of tekent hij iets met de computer (bv. voor *De heks van Brigantia* van Stefan Boonen).

Sinds 2007 is Maarten gestart als deeltijds zelfstandige en maakt hij naast reclamewerk ook coverillustraties voor non-fictieboeken van Acco, Politeia... Eind 2010 is Maarten zijn eigen ontwerpstudio gestart.

Kort samengevat

Monica (12) woont met haar ouders en zus (8) in Chili, maar omdat oma ziek wordt keert de hele familie terug naar België. Ze zullen daar een jaar blijven, tot oma weer beter is.

Luna Paz heeft Monica een juwelendoosje gegeven, een blikken doosje met op het deksel de zeenimf, La Pincoya. In het doosje komen geen juwelen maar briefjes met afspraken. Op elk briefje staat een afspraak die Monica met zichzelf maakt voor als ze weer terug is in Chili. Maar ondertussen moet ze zich wel zien te redden in België. Mama heeft een heel leuke baan gevonden en papa zoekt nog werk. Monica moet natuurlijk naar school en ze vindt het vreselijk moeilijk. Ze mist haar vriendin Luna heel erg. Ze barst van de heimwee.

Op school lukt het haar ook niet om contact te maken, ze geeft steeds stugge antwoorden als iemand haar wat vraagt. Het enige wat ze wil is terug naar Chili. Haar zus Marisol past zich veel sneller aan, die heeft meteen weer vriendinnen. Maar Monica vindt geen vriendinnen, de ene keer is het ene meisje haar beste vriendin en de volgende week is weer iemand anders haar beste vriendin en vindt ze haar vorige vriendin stom. Nee, Luna en Monica dát waren pas vriendinnen, échte vriendinnen. Monica mailt veel naar Luna maar die heeft geen eigen computer, ze moet dan naar een internetcafé of naar haar vaders werk, dus veel antwoord krijgt ze niet. Monica schrijft dan maar een brief en als ze een kaartje terugkrijgt is ze boos. Waarom geen brief?

Kortom, Monica heeft het moeilijk met haar nieuwe leven. Daarbij moet ze ook nog elke woensdagmiddag naar oma. Oma kan heel weinig, ze ligt aldoor in bed. De verpleegsters komen af en toe eens kijken en oma is altijd aan het mopperen op hen. Ook tegen Monica is ze niet echt leuk. Oma is een beetje verbitterd. Monica snapt dat niet, ze doet toch niets verkeerd? Maar af en toe zegt oma iets dat Monica een raar gevoel geeft. Hoe kan het dat oma bepaalde dingen weet? Zoals de tekst van het Spaanse liedje? Waarom krijgt ze zo'n gek gevoel als oma iets zegt over 'Koekie'?

Soms is Monica bang, zal oma wel beter worden? Zullen ze wel terug gaan naar Chili? Oma wil in het begin liever niets over Chili horen, maar Monica maakt tekeningen, vertelt oma hoe het er daar uit zag en welke verhalen er in Chili verteld werden, zoals over de zeenimf. Langzamerhand ontdooit oma. En dan mag Luna Paz komen logeren! Monica is gek van blijdschap. Maar Luna opent haar de ogen, in haar onschuld zegt ze dingen die Monica heel moeilijk vindt, maar toch is het goed dat Monica nu eindelijk alles weet. De puzzel valt in elkaar.

Structuur

De opbouw is boeiend. Gedeeltes over het wennen aan België en het groeiende contact met haar oma worden afgewisseld door de bijzondere verhalen over Chili die Monica aan haar oma vertelt. Die verhalen zijn cursief gedrukt.

De korte, getitelde hoofdstukken beslaan slechts twee tot vier pagina's.

De cover van het boek, dat Monica's liefde voor Chili in de vorm van een soort collage uitbeeldt, past mooi bij de sfeer van het boek.

Thema, tips en verwerkingsmogelijkheden

Thema's in dit boek zijn heimwee en verhuizen. Dat kan het begin zijn van een gesprek met de juryleden:

- Heb je wel eens heimwee gehad? Kan je dat gevoel beschrijven?
- Kan je je inleven in Monica en kan je je inbeelden hoe het voelt om in een vreemd land te zijn?
- Maak met de juryleden een collage met elementen die in het boek voorkomen. Nadien kan je bespreken hoe de illustrator te werk gaat.

Cover: Maarten Deckers vertelt hoe de cover tot stand kwam

‘Zoals meestal ben ik aan deze cover begonnen na een brainstormsessie met Iris Vansteelandt, de toenmalige uitgever bij Clavis Uitgeverij. (Toen ik deze cover ontwierp, werkte ik zelf ook nog bij Clavis. Intussen werk ik enkel nog op freelance basis.)’

‘Gezien de hoeveelheid covers die ik toen moest ontwerpen, lukte het niet altijd om zelf het verhaal volledig te lezen en in dat geval hielp Iris mij door een lijst te maken van elementen of objecten die in het verhaal een rol spelen, samen met een goede beschrijving van de sfeer van het boek. Iris vroeg gewoonlijk ook aan de auteur om zo'n lijstje samen te stellen en dat heeft Karen in dit geval ook gedaan.’

‘Nadat we besproken hebben welke elementen of objecten kunnen dienen voor de cover, begin ik aan een reeks losse schetsen (manueel) waaruit al snel een paar coverideeën ontstaan. Om die ideeën vervolgens wat concreter te maken, ga ik op zoek naar gepast fotomateriaal. Ofwel door op online beeldbanken te zoeken of door een aantal objecten te fotograferen.’

‘Vanaf dan werk ik hoofdzakelijk verder op computer (met software zoals Photoshop, Illustrator en Indesign) en probeer ik snel een paar ideeën uit met de foto's die ik heb verzameld. Meestal wordt dan vrij snel duidelijk wat kan werken en wat niet en welke weg ik best verder volg. En dat kan heel uiteenlopend zijn. Soms volstaat het om maar één object of situatie af te beelden of om enkel iets te doen met een sprekende titel... maar soms verzamelen we zoveel bruikbaar beeldmateriaal dat een collage zoals bij *Het meisje dat in een doosje wilde kruipen* volgens ons de beste oplossing is.’

‘Zoals je kan zien staat er op de cover een blikken doosje, een gele vissersboot (zoals Karen gezien heeft in Chili), schelpjes (die Monica verzamelt in het verhaal), een zwaan, een gekleurde (en vrolijke)

paraplu voor in het regenachtige België, een foto van de Osornovulkaan in Chili, meeuwen, een icoon van een vliegtuig en bloemen.’

‘Voor de collage ben ik gestart met foto’s van stukken oud papier, briefpapier (verwijzend naar de brieven in het boek) en stof (het stukje met blauwe bloemen dat over de rug loopt is een foto van een tafellaken) die ik over mekaar heb gelegd tot ik een interessante compositie had. Daarna heb ik er één voor één andere beeldelementen aan toegevoegd, dikwijls in halftransparante lagen om meer structuur in de achtergrond te krijgen. Aan het midden van het voorplat heb ik bijvoorbeeld grotendeels transparant een kaart van Chili toegevoegd (je kan ‘Santiago’ nog lezen). Daarna heb ik ook de andere elementen zoals de boot, de zwaan... een plaats gegeven. Ook hier heb ik stukjes stof gebruikt als zogezegde schaduw onder de boot en de zwaan.’

‘Voor de kleuren heb ik me, zoals je kan zien, vrij strikt aan blauwe en geelachtige tinten gehouden, zodat de verschillende elementen in de achtergrond een mooi geheel zouden vormen en belangrijkere elementen zoals de boot, de zwaan... beter naar voren zouden komen.’

‘De twee cirkels op het voorplat verwijzen een beetje naar “Monica voelde zich een stip worden ...” en symboliseren Chili en België. De gele cirkel staat voor het zonnige Chili, aangevuld met in de achtergrond de kaart van Chili en in de voorgrond de blikken doos en de vissersboot. De blauwe cirkel staat voor België en die heb ik aangevuld met de gekleurde paraplu. Beide cirkels overlappen mekaar (blauw + geel = groen) wat het samenkomen van de twee werelden van Monica symboliseert.’

‘Ten slotte heb ik voor de flaptekst en de titel een lettertype gekozen dat lijkt op een handschrift en dat verwijst naar handgeschreven brieven en dagboekfragmenten. Bij het drukken van het boek (in een extra drukgang) werd ook nog vernis toegevoegd bovenop een aantal elementen en hier en daar in de vorm van bloemen.’

Tekst: Karen Curé vertelt over het verhaal

Hoe ik erop kwam om dit verhaal te schrijven

‘Ik wou zou graag een boek schrijven, maar ik wist niet of ik daar in zou slagen. Daarom zocht ik voor mijn eerste verhaal iets waar ik gemakkelijk over kon vertellen.

Ik heb een hele tijd geleden zelf in Chili (in de buurt van Puerto Montt) gewoond om vissen en schelpdieren te kweken. Ik heb daar verschillende verhalen gehoord, echtgebeurde (walvis) en legendes (Pincoya) en ik vond dat een mooi uitgangspunt voor een boek.’

‘Ik dacht eerst aan een grootvader die in Chili had gewoond, die aan zijn kleinzoon verhalen zou vertellen. Maar dat leek me niet zo origineel. Ik heb het toen omgedraaid. Ik heb het kleinkind verhalen laten vertellen aan de grootouder en in plaats van een grootvader en kleinzoon maakte ik er een kleindochter en grootmoeder van. Zo ontstond verhaal van het meisje dat in een doosje wilde kruipen.’

Wat ik wil bereiken met dit boek

‘Leesplezier voor jong en oud! Ik wil niet zozeer een aardrijkskundeles geven over een ander land, maar ik wil graag de lezer laten proeven van een andere cultuur zonder in clichés te vallen. Zelf wil ik ook kunnen spelen met taal (bijvoorbeeld nieuwe woorden maken).’

Hoe de ideeën voor mijn boeken rijpen

‘Meestal begint het met een kleine gebeurtenis dat in mijn hoofd blijft zitten (een jongen die zijn bord soep niet wil eten of een meisje dat geen rok wil dragen...) en die ideeën groeien soms uit tot een heel verhaal. Wat er precies achter die verhalen zit, moet ik zelf ontdekken als ik het opschrijf. Zelden weet ik op voorhand waar het verhaal naar toe gaat en soms weet ik zelf niet waar het over gaat tot ik het geschreven heb.’

Zoektocht naar een illustrator

‘Die heeft de uitgeverij voor mij gezocht. Ik mocht wel ideeën geven voor de kaft en daar hebben ze rekening mee gehouden. Ik zei dat ik veel geel en blauw zag (kleuren van Puerto Montt), vulkanen, vissersbootjes, een doosje en een zwaan. Die staan er allemaal op. De walvis niet, maar als je goed kijkt in de schaduw van de vulkaan, zou je toch een walvis kunnen zien. In ieder geval vond ik de kaft heel mooi.’

Wat ik nog kwijt wil aan de juryleden

‘Ik ben heel benieuwd naar de reacties. Het is voor mij de eerste keer dat ik een boek schrijf en dus ook de eerste keer dat ik in de KJV-selectie zit. Ik vind het heel spannend en ben ook een beetje bang. Maar ik wil alle reacties lezen, ook de minder goede. Ik ben in ieder geval heel benieuwd!’

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Het reuzenradmysterie / Siobhan Dowd (door Els Debuyck)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Siobhan Dowd (Londen, 4 februari 1960 – Oxford, 21 augustus 2007) was een Brits-Ierse schrijfster. Na haar middelbare school voltooide ze de studie klassieke talen aan de universiteit van Oxford en studeerde ze cum laude af aan de universiteit van Greenwich in vrouwenstudies.

In 1984 trad Dowd toe tot de international PEN, een organisatie die zich bezighoudt met de wereldwijde belangenbehartiging van schrijvers. Later startte ze de Britse variant van PEN in het Verenigd Koninkrijk. In 2004 werkte ze met de lokale overheid van Oxfordshire samen om de rechten van kinderen in achterstandswijken te verbeteren.

Aanvankelijk schreef Dowd voor volwassenen. Later ging haar interesse steeds meer uit naar het schrijven van kinderboeken. De doorbraak in het kinderboekengenre kwam er voor Siobhan Dowd in 2006 met *Een helle kreet* (Van Genneep, 2007).

Dowd stierf aan borstkanker. Net voor haar dood richtte ze het *Siobhan Dowd Trust* op. Alle royalty's van haar vier kinderboeken worden gebruikt voor achtergestelde kinderen met schrijfvaardigheden.

'If a child can read, they can think and if a child can think they are free.'

🌐 www.siobhandowd.co.uk

Kort samengevat

Ted en Kat wonen in Londen en krijgen hun neef Salim op bezoek. Die wil graag naar het Londense Reuzenrad, het grootste reuzenrad ter wereld. Ted en Kat zien Salim in de cabine stappen, maar als die cabine een half uur later weer aan de grond staat, stapt Salim niet uit. Hoe kan dat? Ted, die autistisch is, is vastbesloten het raadsel op te lossen.

Toelichting bij Ted

Wat is er aan de hand met Ted? Welk syndroom heeft Ted? Kunnen de juryleden dit achterhalen, ook al staat dit niet specifiek in het boek vermeld?

Ted heeft een autismespectrumstoornis (ASS). Het syndroom waar men in het boek naar verwijst, is volgens mij het syndroom van Asperger. Meer info hierover vind je op www.autismecentraal.com. Als je bij 'Zoeken op deze site' 'Asperger' intypt, krijg je het antwoord op de vraag: 'Wat is het verschil tussen autisme en Asperger?'

Zonder Ted en zijn syndroom was dit boek niet geschreven. Een absolute meerwaarde is dat Ted echt zichzelf kan en mag zijn bij zijn familie. De lezer leert hoe Ted kijkt naar de dingen, waar Ted het moeilijk mee heeft, maar ook hoe hij voordeel haalt uit zijn 'anders denken'.

Misschien helpen enkele verwijzingen, kenmerken om ASS bespreekbaar te maken bij de juryleden. Houd hier altijd in het achterhoofd dat er zoveel verschillende vormen van ASS bestaan als er mensen met ASS zijn. Ted is dus niet hét voorbeeld van een 12-jarige met ASS – toch wel belangrijk om mee te geven.

Personage: wie is Ted?

Teken een figuur op een flap. Die figuur moet Ted voorstellen. Laat de juryleden kort zeggen welke kenmerken passen bij Ted. Noteer die op de flap. Als het gesprek niet zo goed vlot, kan je zelf hints geven of enkele fragmenten uit het boek voorlezen.

Hints

- Ted geeft de tijd tot op de minuut weer
- Hij telt zijn eten (Shreddies)
- Hij neemt steeds dezelfde weg naar school
- Hij houdt van trampolinespringen (en kan niet stoppen als hij eenmaal bezig is)
- Hij begrijpt de dingen letterlijk en kan niet altijd de echte betekenis achterhalen van wat mensen bedoelen
- Zijn hand fladdert als hij nerveus is
- Hij gromt als hij nerveus is
- Hij vindt het vervelend dat iemand bij hem op de kamer zal slapen
- Hij heeft een uitzonderlijke kennis over orkanen
- Hij heeft houvast aan weerberichten en citeert die als hij zenuwachtig is. Soms vergelijkt hij gezichten van mensen met weersomstandigheden.
- Hij loopt ook op vakantiedagen rond in zijn schooluniform
- Hij praat als een ouderwetse nieuwslezer
- Hij moet soms teruggrijpen naar wat Mr. Shepherd hem op school leerde om een bepaalde situatie aan te kunnen (cfr. de lijst met gezichtsuitdrukkingen om te begrijpen hoe mensen zich voelen (p. 65))

Fragmenten

- (p.7) Dat ik hersenen heb die anders werken dan die van de meeste mensen, hielp me om te ontdekken wat er was gebeurd.
- (p. 25) (over Andy Warhol)

‘Hij was een cultureel idool,’ zei tante Gloria. ‘Voor mij is hij de belichaming van de twintigste eeuw. Sommige mensen denken zelfs dat hij...’ Ze keek even naar mama. ‘Nou ja... dat hij hetzelfde had als Ted.’

Er viel een stilte.

‘Dat zei ik toch,’ zei Kat. ‘Hij was raar.’

Mama klemde haar lippen stijf op elkaar. Ik begreep dat ze boos was op Kat. Maar het kon me niet schelen. Ik weet dat ik raar ben. Mijn hersenen werken anders dan die van andere mensen. Ik zie dingen die zij niet zien en soms zien zij dingen die ik niet zie. Als Andy Warhol net zo was als ik, word ik later misschien ook een cultureel idool. Ik word niet beroemd om soepblikjes en filmsterren, maar om mijn weerkaarten en nette pakken. Dat zou fijn zijn.

- (p. 29) (Salim vraagt aan Ted wat het syndroom precies is, hoe het voelt)

Dat had nog nooit iemand me gevraagd. Ik ging achterover liggen op mijn kussen en dacht na. ‘Het is iets in mijn hersenen,’ zei ik.

‘Ja?’

‘Ik ben niet ziek.’

‘Nee.’

‘Of dom.’

‘Dat weet ik.’

‘Maar ik ben ook niet normaal.’

‘Wie wel?’

‘Misschien zijn mijn hersenen een soort computer,’ zei ik. ‘Maar die van mij werken met een ander besturingssysteem dan de hersenen van andere mensen. En mijn schakelingen zijn ook anders.’

- (p. 44) (Kat tegen Ted) ‘En stop met die eend-die-is-vergeten-hoe-hij-moet-kwaken-blik!’
- (p. 79) Vanaf het moment dat papa met de politie de deur uitging, duurde het precies vierenvijftig minuten tot hij weer terugkwam. Dat zijn 3420 seconden. Ik heb ergens gelezen dat je hersenen vertragen als je ouder wordt. Daardoor denk je dat de tijd sneller gaat. Dus misschien duurden die 3420 seconden voor mij het langst. Maar Kat zei later dat ze voor tante Gloria vast nog langer leken dan voor mij. Hoe ellendiger je je voelt, hoe langzamer de tijd gaat, volgens haar. (cfr. de relativiteitstheorie van Albert Einstein)
- (p. 86-87) Over Ted die zich onbegrepen voelt, mama luistert niet echt naar hem terwijl hij toch acht theorieën bedacht heeft. Ted kan de situatie niet aan en gooit een glas op de grond.
- (p. 96) Het regende nu pijpenstelen (ook zo’n rare uitdrukking: als ik hem hoor, heb ik altijd moeite om niet te bukken, maar dat zou toch niet helpen).
- (p. 98) Toen tante Gloria het etiket bekeek, gingen haar mondhoeken omhoog.
- (p. 100) Ik pakte een pen. ‘We kunnen met eliminatie proberen,’ zei ik. Sherlock Holmes, de beroemdste detective van de wereld, zei altijd: als je alle mogelijkheden elimineert, moet wat er overblijft waar zijn, hoe onwaarschijnlijk het ook lijkt.’
- (p. 102) ‘Zeker?’

‘Ja, door zijn lichaamstaal.’

Weg was mijn fijne gevoel. Lichaamstaal is een manier van communiceren, net als Engels of Frans of Chinees spreken, maar dan zonder woorden, alleen met gebaren. Mensen en chimpansees en stokstaartjes en pijlstaartroggen kunnen instinctief lichaamstaal begrijpen,

zonder het te hoeven leren. Maar volgens de dokters die mij hebben onderzocht, kunnen mensen met mijn syndroom het niet. We moeten het leren als een vreemde taal en dat kost tijd.

‘Bedoel je dat je iets zag aan de zwaaiende jongen wat ik niet zag?’

‘Ja, Ted,’ zei Kat zacht.

- (p. 105) ‘Ted,’ zei mama. Ze legde een vinger op haar lippen. Dat is lichaamstaal die zelfs ik heb geleerd. Het betekent: ‘Hou je mond.’
- (p. 107) Hij was niet erg blij of verdrietig op de foto, want zijn lippen waren recht, niet omhoog of omlaag gekruld.
- (p. 107) (Ted heeft last van de drukte)
Ik hield mijn handen voor mijn oren, maar ik hoorde het nog steeds. Ik telde de mensen in de kamer. Zeven. Ik probeerde te raden hoe oud de mensen waren die ik niet kende. Daarna telde ik alle echte of geschatte leeftijden van de aanwezigen bij elkaar op. Toen ik was uitgekomen bij het cijfer 233 en had uitgerekend dat de gemiddelde leeftijd 33,285714 repeterend was, stond iedereen nog steeds luidkeels te schreeuwen. Dat vind ik een raar woord – luidkeels. Maar ik kon bij sommige mensen hun keel zien, en het betekent heel hard.
- (p. 112) Toen ik klein was, heb ik een keer een ei als drie ringen getekend: de schaal, het wit en de dooier. Het leek op de planeet Saturnus en de lerares op school zei dat het een heel ongewone manier was om een ei te tekenen. Ze zei dat ik een dwarsdoorsnede van het ei had getekend alsof ik röntgenogen had en er dwars doorheen kon kijken. Ik probeerde met röntgenogen naar Salim te kijken die ronddraaide in zijn cabine,...
- (p. 113) Dan ben je een luistervink, zei ze. Dat is een vreemd woord. Ik zou eerder zeggen dat vogels zelf muziek maken dan dat ze afluisteren.
- (p. 118) Kat hield haar hoofd opzij zoals ik soms doe, omdat het helpt bij het denken. Mijn verklaring is dat het bloed zo naar de kant van je hoofd stroomt die je nodig hebt voor het soort denken dat je van plan bent. De rechterkant is voor logisch redeneren en analytisch denken, en de linkerkant is voor creatief denken, en ik geloof dat inspiratie ook van die kant komt.
- (p. 119) Ik was zo opgewonden dat ik vergat te hummen.
- (p. 122) (over Ted die voor het eerst in zijn leven een leugen vertelt)
‘Nou, Ted,’ zei Kat zacht terwijl ze me zo hard in mijn arm kneep dat ik bijna van de trap viel.
‘Dat ik dat nog mag meemaken. Je hebt gelogen!’
- (p. 128) Haar lippen gingen de ene kant op, haar neus de andere, en haar ogen verdwenen helemaal. Ze huilde. Ik begreep niet waarom tante Gloria moest huilen omdat er iemand aardig tegen haar was geweest. Toch was het zo.
- (p. 129) Ik zag dat mama tante Gloria haar pakje sigaretten en haar aansteker gaf. Dat was heel vreemd, want mama is verpleegster en verpleegsters weten dat roken slecht is voor je gezondheid.
- (p. 131) (over Kat die niet wil dat Ted met haar meegaat)
Ze gooide de deur voor mijn neus dicht. Ik zag haar schim het pad aflopen en zakte in elkaar op het gangkleed. Ik had het gevoel dat er hete magma in mijn buik kolkte. Mijn voet bonkte tegen de plint, mijn hand fladderde en mijn hersenen werden een draaikolk van nare gevoelens. Catastrofe. Katapult. Orkaan Katrina. Gemene valse Kat.

- (p. 140) ‘Ik beman de telefoon, zou je kunnen zeggen.’ Ze lachte weer in de hoorn. Ik begreep de grap niet, maar ik deed wat meneer Shepherd me had geleerd en lachte mee.
- (p. 143) Als dyslectische geograaf kan ik geen kaarten lezen. Ik weet nooit of ik ze rechtop of ondersteboven moet bekijken. Maar er is één kaart die ik wel kan lezen, en dat is die van de Londense metro. Omdat het een topologische kaart is, ben je in een universum waarin de afstanden tussen de punten niet tellen.
- (p. 144) Ik stak mijn hand in de zak van mijn jack om ervoor te zorgen dat hij niet fladderde.
- (p. 149) Toen ik door het metalen hekje liep, versprong de mensenteller naar 20.054. Ik bleef staan. T is letter 20 van het alfabet, E is letter 5, en D is letter 4. Het was net alsof de mensenteller mijn naam had opgeschreven: 20,5,4. TED. Misschien was dit mijn geluksdag.
- (p. 153) Meneer Shepherd zegt dat ik eraan moet denken om te glimlachen als ik mensen begroet. Dus glimlachte ik.
- (p. 153) (Ted vertelde al zijn derde leugen)
‘Nog een leugen, Ted. Als je zo doorgaat, word je nog bijna normaal.’
- (p. 163) ‘Hij hangt aan de bar,’ siste ze naar mij. Ik stelde me voor dat hij met touwen aan de bar was opgehangen.
- (p. 169) (Kat en Ted stappen samen naar huis)
Tijdens de lange terugreis zeiden we niets tegen elkaar. En toen we naar onze eigen straat liepen, zei ze nog steeds niets. Maar ze liet me nu wel naast zich lopen en haar mondhoeken hingen omlaag. Dat betekende dat ze eerder verdrietig was dan boos.
- (p. 171) Mama ging onderuitgezakt op de onderste tree van de trap zitten en leunde met haar hoofd op haar handen. Haar schouders schokten en ze maakte een raar geluid. Zo had ik mama nog nooit gezien.
‘Nee, nee,’ kreunde ze wiegend. ‘Houdt het dan nooit op?’ Ik wist niet zeker tegen wie ze het had, en keek om me heen. Ik was de enige in de gang. Dat betekende dat ze tegen mij praatte of tegen God. ‘O mijn God,’ zei ze. Dus ze praatte tegen God, niet tegen mij. Ik kon weggaan. Ik besloot om in de achtertuin naar het weer te gaan kijken.
- (p. 172) (tante Gloria tegen Ted)
‘Als hersenen Salim terug naar huis zouden kunnen halen, zouden het die van jou zijn.’
- (p. 182) (tante Gloria tegen Ted)
‘Weet je wat? Als dit voorbij is... als Salim veilig terugkomt, stop ik met roken. Dat beloof ik.’ Ze leunde naar achteren en nam een trekje, terwijl de tranen over haar gezicht liepen. Ik wist niet zeker of ze huilde omdat ze dan moest ophouden met roken of omdat Salim misschien niet zou terugkomen. Het werd weer stil in de kamer. ‘Als hij veilig terugkomt,’ herhaalde ze. Daardoor begreep ik dat ze om Salim huilde, en niet om de sigaretten.
- (p. 192) (Ted ziet Marcus voor het eerst)
Ik dacht eraan om mijn mondhoeken omhoog te houden. Meneer Shepherd zegt dat ik dat moet doen als ik iemand voor het eerst ontmoet. Het betekent dat je vrienden kunt worden. Marcus bewoog zijn lippen niet. Dat betekende dat hij niet mijn vriend wilde zijn.
- (p. 219) (Marcus naar Ted)
Hij knipoogde. Ik weet niet of ik het goed deed, maar ik kneep een van mijn ogen zo stijf mogelijk dicht.

- (p. 221) Mijn derde leugen. Ik schreef hem op in mijn nieuwe zilveren map die ik Mijn Leugens noem. Hij ligt in de la van mijn bureau en er staat nog niet veel in.

Op onderzoek

Het reuzenradmysterie biedt een mooie aanleiding om even te neuzen op www.boekenzoeker.org. Kies de leeftijdsgroep 8-12 en klik op het boek. Zoek een boek over een onderwerp. Zoek het vergrootglas met doe-boeken erachter. Bij *Op je eentje* vind je enkele leuke titels voor toekomstige detectives. Je kan de juryleden zelf op zoek laten gaan naar de boeken. Achter het vergrootglas *Spannend* zit bijvoorbeeld een verzameling detectiveverhalen.

- *Moordonderzoek: een gerechtelijk mysterie waarvan jij het geheim kunt ontcijferen* / Malcolm Rose en Dave Hill (ill.)
- *Ik zie, ik zie...: een boek vol geheimen* / Walter Wick en Jean Marzollo
- *Kunstdetective* / Anna Nilsen
- *In het museum: ik zie, ik zie wat jij niet ziet* / Katy Couprie en Antonin Louchard
- *Het spionnenhandboek* / Herbie Brennan & Wouter Tulp
- *De aap komt uit de mouw* / Sabien Clement
In dit boek zijn dierensprekwoorden verstopt in de prenten. Ideaal om je in te leven in Ted, die veel dingen letterlijk begrijpt.
- *Je gelooft je ogen niet* / Joan Steiner
Een boek dat je anders leert kijken.
- *Kastje, wat past je?!* / Riet Wille en Hugo van Look
Een boek vol raadseltjes.

Andere boeken die bij *Het reuzenradmysterie* passen, de *Waar is Wally*-zoekboeken, boeken met doolhoven, optische illusies, beeldpuzzels... Als de juryleden zo'n boeken thuis hebben, kan je hen vragen om die een andere keer voor te stellen en mee te brengen.

Breng een stapel boeken mee naar de bijeenkomst en laat de lezers neuzen in de boeken. Stimuleer hen om (in hun leesdagboek) de titels te noteren van de boeken die ze graag willen lezen.

(Op de Boekenzoeker 12-15 jaar is geen aparte categorie voor dergelijke doe-boeken. Je vindt er wel detectiveverhalen en spannende verhalen. Wie wil, kan hier natuurlijk ook eens neuzen).

Meer boeken over autisme

- *Het wonderbaarlijke voorval met de hond in de nacht* / Marc Haddon
- *Een lege brug* / Dirk Bracke
- *Mijn broer is een orkaan* / Kolet Janssen
- *Het geheim van de ruimtelift: het allereerste stripverhaal over autisme* / Erik Thys
- *Mama, is dit een mens of een beest?* / Hilde de Clercq (non-fictie)
- *Ik wil niet meer onzichtbaar zijn* / Birsan Basar (non-fictie, over autisme in de allochtone cultuur in Nederland)

Meer websites over autisme

- www.autismecentraal.com
- www.participate-autisme.be
- www.autismevlaanderen.be

Gedichten over het weer

Toon de juryleden de poëzieposter van PLINT bij dit gedicht van Jan 't Lam. De afbeelding kan je vinden op www.plint.nl, bij lessuggesties (serie A) 2007-2008, p. 3.

Je gezicht
is je eigen weerbericht

als je in de spiegel kijkt,
kun je je eigen bui zien hangen.

Laat de juryleden zelf een goed weer/slecht weer poster maken bij dit gedicht van Levi Weemoedt (op www.plint.nl, bij Kussenslopen, Poëzie om te kussen, zie je een sloop met het gedicht op):

En dan ten slotte het weeroverzicht
vannacht eerst nog donker
morgen kans op meer licht

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.
www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4
Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!
www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Met je hoofd boven water / Gideon Samson (door Els Debuyck)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.b)

Gideon Samson (Den Haag, 1985) ging samen met zijn twee zussen naar een Montessori-basisschool. Wanneer zijn verplichte werkjes klaar waren, gebruikte hij de rest van de tijd om te schrijven. In de pauzes holde hij achter een bal aan. Hij kon lange tijd maar niet beslissen wat hij het liefste zou worden: schrijver of profvoetballer. De schrijfdrang won het pleit.

Als hij mag kiezen tussen een boek en een film, dan kiest hij voor... een leeg schrift en een pen. Want dat kan nog elk boek worden en dat vindt hij een fijn idee.

🌐 www.gideonsamson.nl

De illustraties zijn van **Peter-Paul Rauwerda**.

Kort samengevat

Gied heeft een bloedhekel aan schoolzwemmen. Bijna iedereen in zijn klas heeft al zwemdiploma's, behalve hij. Gelukkig is er de man met de duiven, die hij op weg naar het zwembad altijd op een bankje ziet zitten. Als de man er zit, zal het wel lukken met de zwemles, denkt Gied. Tot het bankje ineens leeg blijft. De man is verdwenen. Gied heeft hem hard nodig en gaat op zoek.

Om te starten

Je kan het lied *Een doodgewone jongen* van Bram Vermeulen laten horen en de tekst meegeven aan de juryleden. Het lijkt me leuk om een korte vergelijking met het boek te maken, aangezien ze allebei gaan over angst bezweren:

- Waar is de jongen uit het lied bang voor? (Voor achtervolgers.)
- Hoe bezweert hij zijn angsten? (Hij doet bepaalde dingen om zichzelf veilig te stellen.)
- Waar is Gied uit het boek bang voor? (Voor het schoolzwemmen.)
- Hoe bezweert hij zijn angsten? (Hij rekt op bepaalde dingen van buitenaf: dat hij het 'goede' plaatsje in de bus heeft, dat de man met de duiven in het park zal zitten.)

Een doodgewone jongen vind je op de cd *Achter mijn ogen*, van Bram Vermeulen.

Stel je voor

De juryleden mogen – als het lokaal zich daartoe leent – door elkaar zitten of liggen met de ogen dicht. De begeleider vertelt: we gaan naar het jaar 1994. Je bent even oud als nu. Het is vakantie en mooi weer. Bij jou thuis staat geen computer. Je hebt geen gsm. Je kan niet chatten of mailen of sms'en. Je hebt geen gameboy of spelcomputer. Je hoeft niet te helpen met je ouders. Je hebt een hele dag vrij. Wat ga je doen?

Geef de juryleden één minuut de tijd om hierover na te denken. Ze blijven zitten of liggen met hun ogen dicht. Na één minuut tik je iemand aan. Die mag dan vertellen wat hij bedacht heeft dat hij zou doen. Daarna komt iemand anders aan de beurt, enzoverder...

Als de juryleden dit leuk vinden, kan je dezelfde vraag stellen met als verschil dat het nu slecht weer is.

Bespreking

Plaats 3 stoelen vooraan. Wie een antwoord wil geven op een vraag, gaat op de middelste stoel zitten om antwoord te geven. Wie iets bijkomends wil zeggen, mag plaatsnemen op één van de andere stoelen. Als een vierde persoon iets te zeggen heeft, steekt die zijn hand op. Dan moet er een stoel vrijgemaakt worden.

Zie voor deze methode van praten over boeken ook: *Vertel eens* van Aidan Chambers (Biblion, 2002) en *Methode Chambers* op www.kjv.be/begeleiders/handboek.php

Basisvragen

- Wat vond je leuk/grappig aan het boek?
- Was er iets moeilijk of onduidelijk?
- Zag je bepaalde patronen of verbanden?

Algemene vragen

- Staat er iets in het boek dat je zelf ook meegemaakt hebt?
- Wat ging jou op dezelfde manier of wat ging anders?
- Welke stukken van het verhaal herinner je je het best?
- Wat ga je anderen over dit boek vertellen? Wat ga je zeker niet vertellen?
- Ken je mensen die dit boek mooi zouden vinden?
- Weet je over van de schrijver? Waarom zou hij het verhaal geschreven hebben? Zou je dat willen weten?

Speciale vragen

- Wie vertelt het verhaal?
- Weet je altijd heel goed hoe de hoofdpersoon (Gied) zich voelt?
- Speelt er iemand mee in het verhaal over wie niets gezegd wordt, maar die toch heel belangrijk is?

- Welke personages vind je aardig? Welke niet? Gied, de mama van Gied, mister John (de papagaai), Bart, Job, juf Ineke, de Chineesjes, meester Sjon, Boele de Beer, Mina Driepoot, de oude heer Raas, de mooiste mevrouw op aarde...

Vertel eens...

De inhoud

- Je kan met de lezers de inhoud overlopen. Er zijn 16 hoofdstukken. Van welk hoofdstuk hebben ze het meest/minst genoten? Vertel!
- Een pratende papegaai:
(p. 22) 'Ik haat het,' zeg ik. 'Hij haat het,' zegt mama. Mister John draait jaloers zijn kop weg omdat iemand anders voor papegaai speelt.
- Kennen de lezers het begrip BOM?
- Mijn boekje met trucs: 'Zoals iedere avond komt ze nog even bij mij kijken en zoals iedere avond voelt ze aan mijn nachtlampje. Koud is lief slapen. Warm is stiekem lezen. Mama houdt geen rekening met zaklampen.' (p. 46) Kent iemand nog andere trucs die niet in het boek voorkomen?
- Gied sluit vriendschap met oudere mensen. Aan leeftijdsgenoten vertelt hij niet over zijn angst, aan sommige (wildvreemde) volwassenen wel.
- Gied voetbalt nooit mee op donderdagmiddag omdat het dan schoolzwemmen is, want als je bang bent is er geen plaats voor iets anders in je hoofd. Herkennen de lezers dat? Vertel.
- 'Om een ja als een neen te laten klinken moet je nogal je best doen.' (p. 107)
Vinden de lezers Gied echt een durver zoals sommigen beweren? Je kan eventueel het volledige fragment nog eens hardop lezen.
- De oude heer Raas heeft een gebruiksaanwijzing (zie p.107). Wat betekent dat volgens de lezers?
- Waarom is de oude heer Raas vriendelijk tegen de mooiste mevrouw op aarde maar niet tegen Gied?

De stijl

Gied vertelt en vertelt. Hij beschrijft wat hij meemaakt, wat hij denkt en voelt. Als lezer word je niets opgedrongen. Je krijgt je de kans om heel veel dingen *zelf in te vullen*. Dat maakt het lezen net leuk. Of niet? Wat vinden de juryleden hiervan? Vertel.

In een interview zegt Gideon Samson: 'Niet wat er gebeurt, maar hoe je het vertelt – dat is wezenlijk.' Wat vinden de juryleden van die uitspraak? (www.joukjeakveld.nl/publicaties/parool/item/interview-gideon-samson)

Filosoferen

Bij het filosoferen over boeken is geen plaats voor anekdotes of persoonlijke ik-verhalen. Vraag de juryleden om duidelijke argumenten. Alle antwoorden zijn juist. Iedereen is volledig vrij om deel te nemen aan de discussie of niet.

Zie ook: *Filosoferen met kinderen* op www.kjv.be/begeleiders/handboek.php

Angst

- Zijn er veel soorten angst? Welke?
- Zijn alle mensen van hetzelfde bang?
- Bestaat angst in gradaties? (van weinig angst tot heel veel angst)
- Waar komt angst vandaan?
- Kan angst lang duren?
- Kan je angst overwinnen?
- Wat is het tegenovergestelde van angst?
- Bestaan er mensen die nooit bang zijn?
- Bestaan er mensen die altijd bang zijn?

Tekenopdracht

Laat iemand p. 77 herlezen, over Gied die een huis zoekt dat er vriendelijk genoeg uit ziet om aan te bellen. Hoe ziet het huis van Mina Driepoot eruit volgens de juryleden? En dat van Boele de Beer? Dat van de oude heer Raas?

Laat hen verschillende huizen tekenen: een huis dat vertrouwen inboezemt, eentje waar je durft aanbellen, eentje huis dat angst inboezemt...

Over de auteur

Op www.gideonsamson.nl kom je heel wat te weten over Gideon Samson. Laat de juryleden grasduinen op de website. De 21 vragen zullen ze vast leuk vinden.

Je kan met hen ook enkele recensies lezen en bespreken. Weten ze wat recensies zijn? Kennen ze websites of tijdschriften waarop/waarin recensies te vinden zijn?

Kennen de juryleden de boeken van Guus Kuijer? Sommige recensenten vergelijken Gideon Samsons schrijfstijl met die van Guus Kuijer. Klopt dat? Wie krijgt zin om Guus Kuijer te gaan lezen? Wie wil nog meer lezen van Gideon Samson?

Wie heeft een vraag aan Gideon Samson? Laat de juryleden lezers een mail sturen: post@gideonsamson.nl. Op zijn website belooft hij om altijd terug te schrijven. Het kan alleen wat lang duren soms.

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Toen mijn vader een struik werd / Joke van Leeuwen (door Delphine Cattrysse)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Joke van Leeuwen werd op 24 september 1952 in Den Haag (Nederland) geboren. Ze debuteerde als auteur, illustrator en vertaler in 1979.

Ze studeerde aan de Kunstacademie in Antwerpen en wilde blijven tekenen en schrijven. In kinderboeken vullen die vaardigheden elkaar mooi aan, bij haar kunnen ze niet zonder elkaar. Na een hele tijd vond ze een uitgever voor haar eerste boek *De appelmoesstraat is anders*. Sinds ze in 1980 een Gouden Penseel en een Zilveren Griffel voor *Een huis met zeven kamers* kreeg, is ze een van de bekendste schrijfsters van Nederland.

Tekst en beeld kunnen niet zonder elkaar in het werk van Joke van Leeuwen. Haar verhalen en illustraties zijn meestal grappig en bevatten milde maatschappijkritiek, vaak op de gesloten geest van volwassenen of de schijnwereld van reclame en carrièrebeluste mensen. Voor haar is een kind geen tweederangsburger. Een kind wordt niet iets, maar is al iets. Daarom zijn juist de kinderen in haar boeken de sterke karakters. Ze zijn eigenzinnig, gevoelig en maken een tocht in een vreemde en bevreemdende wereld. Ze hebben een vrije, frisse kijk op het leven. Het maakt haar ook een stukje subversief.

Naast kinder- en jeugdboeken schrijft ze ook proza, gedichten, teksten voor theater en tv, maakt ze illustraties en brengt ze vertelvoorstellingen. Tot 2010 was Joke Van Leeuwen Antwerps stadsdichter. In 2009 schreef Joke van Leeuwen het KJV-lied.

Joke van Leeuwen mocht al tal van prijzen in ontvangst nemen. Gouden Uilen, Woutertje Pieterse Prijzen, Gouden en Zilveren Penselen en Griffels... en is dan ook heel bekend in Vlaanderen, Nederland en buitenland vanwege de vele vertalingen.

🔗 www.jokevanleeuwen.com

Kort samengevat

Toda's vader is banketbakker en maakt de heerlijkste gebakjes. Maar wanneer de oorlog uitbreekt, moet hij soldaat worden. Toda's oma komt voorlopig bij Toda wonen. Als het in hun stad toch te

gevaarlijk wordt, vindt oma dat Toda naar haar mama moet verhuizen. Die woont in een ander land, en de reis ernaartoe is vol gevaar.

Bespreking volgens de methode Chambers

Zie voor deze methode van praten over boeken ook: *Vertel eens* van Aidan Chambers (Biblion, 2002) en *Methode Chambers* op www.kjv.be/begeleiders/handboek.php

Verdeel een blad in 4 kolommen en vul die aan met de (korte) antwoorden van de juryleden. Komen sommige woorden terug in meerdere kolommen?

Leuk

Waar had je meer
over willen lezen?

Niet leuk

Wat vond je niet
leuk aan dit boek?

Moeilijk

Wat was er
moeilijk of
onduidelijk?

Patronen

Was er iets dat
steeds terug kwam
in het verhaal?

Titel

Welke associaties riep de titel *Toen mijn vader een struik werd* bij de juryleden op? Waarnaar zou deze titel kunnen verwijzen? Maakte de titel de juryleden nieuwsgierig naar het boek? Misschien heeft iemand al eens iets gelezen van Joke van Leeuwen?

Als je dit gesprekje houdt vóór de juryleden het boek lezen, kan je achteraf nagaan of de verwachtingen klopten (of niet).

Cover

Biedt de cover aanknopingspunten met de titel? Welke personen zijn er te zien? Hoe zien ze eruit?

Thema's

- Oorlog
- Vluchtelingen
- Asiel

Personages

Welke personages komen in het boek voor? Wie zijn de belangrijkste personages? Zijn het leuke mensen, mensen 'van vlees en bloed'?

Taal

Joke van Leeuwen speelt graag met taal. Hebben de juryleden zin om een eigen taal te bedenken zoals op p. 91 en volgende?

Illustraties

Wat vinden de juryleden van de illustraties? Zijn ze belangrijk voor het verhaal?

Kennen de juryleden andere boeken van Joke van Leeuwen? Maak een boekenstand of een boekentafel met haar andere boeken. Neem de tijd om de illustraties te bekijken. Joke van Leeuwen heeft een geheel eigen tekenstijl.

Recensies

Deze recensie kan je met de juryleden bespreken. Zijn zij het eens met de recensent? Welke argumenten herkennen ze? Over welke argumenten denken ze anders?

'Toda moet vluchten naar het buitenland. Haar vader vecht aan het front en in de stad waar zij met haar grootmoeder woont is het ook niet meer veilig. In dat buitenland wacht haar moeder op haar. Maar eer zij elkaar vinden moet Toda heel wat gevaarlijke situaties doorstaan en zien te overleven in hachelijke tijden.

Van Leeuwen verbaast weer eens groot en klein. Zij vertelt dit pakkende en schrijnende verhaal met haar bekende humor en kinderlijke logica, waardoor het nog meer beklijft. De consequent aangehouden blik op de harde wereld in oorlog door de onbevangen en nuchtere ogen en gedachten van het eigenzinnig hoofdpersonage maken de enggeestige volwassenen

rondom haar nog harder dan ze al zijn. Haar ontmoeting met de mensensmokelaars die haar al haar geld afhandig willen maken, de ruziënde moeders in het Huis van Algemeen Belang, de bezitterige reserve-oma's, de generaal-op-rust, de deserterende soldaat, de mensen in het Tehuis van Loslopende Kinderen... Stuk voor stuk karakters waarin je je als volwassene met veel schaamte herkent.

Toda is de onschuld zelve. Daardoor komt zij vaak in penibele situaties terecht. Maar door haar koppigheid en haar doorzettingsvermogen overleeft zij de moeilijkste situaties.

Het verhaal leest als een trein en zit doorspekt met zinnen die je proeft en die je doen

glimlachen. Typisch van Leeuwen. Zoals Toda 'die zich een postpakketje voelt dat alsmat verkeerdt bezorgd wordt'. Of over het buitenland: 'Ik dacht nooit dat het daar ergens anders

was. Het was overal ergens anders, behalve waar we woonden'. Ook mooi hoe het verhaal leest als een universeel oorlogsverhaal: de vechtende partijen zijn 'de enen' en 'de anderen'.

Van Leeuwen speelt niet alleen met taal, maar ook met beeld. Haar fijne illustraties vullen aan en concretiseren. Het samenspel van prenten en tekst is verrassend. Zelden zo'n ontwapenend boek gelezen over oorlog. Helder en diepgaand én met veel humor. Vandaar een stevige aanrader.'

(Eric Vanthillo voor *Pluizer*, juni 2010)

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Verdwijnkind / Bies van Ede

(door Emilie Vanpeteghem)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Bies van Ede is vooral bekend door zijn griezelboeken, maar hij schreef nog heel veel andere kinderboeken: boeken voor kinderen die pas kunnen lezen, boeken voor kinderen die moeite hebben met lezen, avontuurlijke verhalen, grappige verhalen, historische verhalen en realistische verhalen. Wat voor boeken hij ook schrijft, heel vaak speelt fantasie een rol, en meestal zijn de boeken een tikje magisch of mysterieus. Behalve verhalen schreef hij ook gedichten, liedjes en teksten voor strips, hoorspelen, toneelstukken en televisie. Verder vertaalde hij boeken uit het Engels.

Als kind las hij heel veel, hij wilde toen al schrijver worden. Na de middelbare school ging hij naar de Pedagogische Academie en hij stond een paar jaar voor de klas. Zijn eerste boeken waren voor volwassenen, in 1984 verscheen zijn eerste kinderboek.

📄 www.biesvanede.nl

Kort samengevat

Biko is de helft van een tweeling, maar de twee broers lijken helemaal niet op elkaar. Jaap is luidruchtig en eist alle aandacht op. Biko is onopvallend. Hun moeder merkt dan ook niet dat ze twee kindjes op de wereld bracht en ze verlaat het ziekenhuis enkel met Jaap. Niemand let ooit op Biko. Bijna niemand ziet hem, behalve Jabba en Loekie. Jabba, schoonmaker in het ziekenhuis en illegaal in het land, neemt Biko mee naar zijn huis, een garagebox die hij volledig inrichtte. Jabba ontdekt dat Biko over een zeldzaam talent beschikt. De jongen kan zomaar verdwijnen. Biko raakt bevriend met Loekie, een meisje dat uit een lawaaierig gezin komt en snakt naar rust en stilte. Wanneer ze op een dag aan het spelen zijn, betrappen Biko en Loekie twee autodieven op heterdaad en hun leven neemt een onverwachte wending.

Eerste indruk

- Spreekt de kافت de juryleden aan? Werden ze nieuwsgierig?
- Wat kunnen ze vertellen over de omslagillustratie? Past die bij het verhaal? (Is de cover bijvoorbeeld even mysterieus als het verhaal?)
- Lazen ze de korte inhoud voor ze het verhaal lazen? Werden ze nieuwsgierig?

Vragen over het verhaal

Samenvatting

Vraag elk jurylid apart om de kern van het verhaal in één woord samen te vatten. Kunnen ze aan de hand van alle woorden het verhaal kort vertellen?

Mysterieus, spannend, origineel... of niet?

- Bies van Edes boeken zijn vaak mysterieus en een tikje magisch. Geldt dit ook voor dit boek? Waarom wel? Waarom niet?
- Is het verhaal geloofwaardig? Biko kan verdwijnen, hij blijft de hele dag alleen thuis, hij leert Nederlands via de radio, de manier waarop Biko en Jabba officieel vader en zoon worden, Biko vangt boeven... Zijn de juryleden kritisch of is het verhaal zo goed geschreven dat ze dit onmiddellijk geloofwaardig vinden?
- Is *Verdwijnkind* een vrolijk of een ernstig boek? Moeten de juryleden erbij lachen of huilen? Of beide? Hoe voelden ze zich toen ze het boek lazen?
- Is het een spannend boek? Wilden ze verder lezen? Waarom wilden ze weten hoe het verder ging en hoe het zou eindigen?
- Is het boek voorspelbaar of juist helemaal niet? Is het het origineel?

Thema's

Verschillende thema's

Verdwijnkind heeft verschillende thema's:

- Verdwijnen
- Onzichtbaar zijn
- Humor
- Opgroeien
- Gezin
- Illegalen

Vraag aan de juryleden welke thema's zij in *Verdwijnkind* zien. Vraag hen waarom ze die thema's kiezen. Kunnen ze dat toelichten met passages uit het boek?

Je kan de thema's op grote vellen papier schrijven. Maak briefjes of post-its met woorden of gebeurtenissen uit het verhaal. Vervolgens vraag je aan de juryleden om de woorden of gebeurtenissen uit het verhaal bij de thema's te plaatsen. Vraag hen waarom ze precies dat woord of die gebeurtenis bij het thema plaatsen.

Verdwijnen en onzichtbaar zijn

- Wat vinden de juryleden van de titel? Vat de titel het verhaal goed samen?
- Is er een verschil tussen verdwijnen en onzichtbaar zijn?
- Vinden de juryleden het verdwijnen van Biko verwarrend? Stellen ze zich hier vragen bij of ervaren ze het als iets dat bij het verhaal hoort en vinden ze het 'normaal'? Is het fantasie of gebeurt het werkelijk?

- Op een bepaald moment ziet de juf van de kinderopvang Biko wel. Hij staat naast Loekie. Hoe komt het dat ze hem nu wel opmerkt?

Schrijf de volgende zinnen op kaartjes en laat de juryleden er één kiezen. Bespreek de kaartjes samen met hen.

- ‘Biko werd van pret helemaal zichtbaar’ (p. 58, Biko op de kinderboerderij)
Wanneer wordt Biko meestal zichtbaar?
- ‘Biko werd twee dagen na zijn tweelingbroer Jaap geboren. Zijn moeder wist niet eens dat ze twee kinderen verwachtte. In het ziekenhuis hadden ze het niet gezien op de echo’s.’ (p. 7)
Wat denken de juryleden van de moeder van Biko en Jaap? Hoe kan ze niet weten dat ze twee zonen heeft? Kan het dat Biko nog voor zijn geboorte al aan het verdwijnen is?
- ‘Gewoon stil’ of ‘onzichtbaar stil’ (p. 85)
Op een bepaald moment vraagt Biko aan Jabba hoe stil hij moet zijn: ‘Gewoon stil’ of ‘onzichtbaar stil’. Denken de juryleden dat Biko echt kan verdwijnen? Of is hij onzichtbaar omdat hij zo stil is en niemand op hem let?
- ‘Als Loekie haar oren gebruikte, zou ze in een mum van tijd doof zijn. Dat deed ze dus niet, ze keek liever.’ (p. 29)
Hoe komt het dat Loekie haar oren liever niet gebruikt? Doordat ze liever kijkt, is ze één van de weinige personen die Biko ziet. Waarom denken de juryleden dat Loekie Biko wel kan zien? Komt dit door haar of heeft Biko zelf besloten dat zij hem mag zien?
- ‘Hoe langer hij keek, hoe waziger Biko werd. Na een halfuurtje zag hij het gezichtje niet meer. Er lag alleen een bobbel onder het dekentje. En die was na een paar minuten ook verdwenen’. (p. 13)
- ‘Kinderen moet je wel zien, maar niet horen.’ (p. 84, Tswangira- oud gezegde)
Wat vinden de juryleden van dit gezegde?
- ‘Ik word gek, dacht hij. Ik hoor stemmen.’ (p. 71, Biko haalt een grap uit met Sjaak)

Hoofdpersonage: Biko

- Wat betekent de naam Biko? (Geluksvogel in de taal van Jabba = Tswangi)
- Is Biko een geluksvogel? Jabba vindt in ieder geval van wel, wat vinden de juryleden? Zo ja, kunnen ze voorbeelden geven? (Bijvoorbeeld, p. 9: Biko hoeft niet alleen op te groeien in het ziekenhuis. In Jabba’s land wonen heel veel kinderen zonder ouders. Biko heeft nu tenminste een veilige thuis. Jabba zorgt goed voor Biko: p. 11, hij brengt knuffelbeesten uit het ziekenhuis mee en ook kleren, een wandelwagen... Biko heeft het geluk om zo een goede vriendin als Loekie te vinden en hij krijgt er zomaar een oma bij, p. 90. Ze mogen dan ook nog eens in haar huis wonen.) Zo nee, waarom niet?
- Denken de juryleden dat Biko gelukkig is? Hij wordt achtergelaten door zijn moeder, niemand lijkt hem op te merken en thuis hebben ze het niet breed. Toch klaagt Biko nooit. Is hij gelukkig met zijn leven? Wat denken de juryleden?
- Biko en Jaap verschillen wel heel erg. Welke verschillen hebben de juryleden opgemerkt? (Biko is onopvallend en Jaap luidruchtig. Jaap lijkt altijd ongelukkig, Biko gelukkig. Biko is tevreden met zijn leven, Jaap wil altijd meer.)

- Biko is onzichtbaar voor het merendeel van zijn omgeving. Kunnen de juryleden voorbeelden geven? (Zijn eigen moeder weet niet dat hij bestaat; het personeel uit het ziekenhuis vergeet hem; tijdens de busrit naar de dokter ziet niemand hem; bij de dokter bestaat Biko niet, hij zit niet in de computer en het nummer op zijn bandje bestaat niet (p. 16); in de opvang zien ze Biko niet (p. 27). Maar hij vindt wel speelkameraadje Loekie (p. 29): eerst ziet ze blokken die uit zichzelf een toren bouwen, pas als ze goed kijkt ziet ze het jongetje dat met de blokken speelt. Sjaak steelt de auto met Biko nog in zijn stoel: Sjaak is op zoek naar geld om bloemen te kopen voor zijn zieke moeder en ziet alleen een leeg kinderstoeltje. Maar hij steelt de auto en hoort een stem... Na een tijdje ziet hij Biko en dan verdwijnt de jongen weer (p. 70). Ook de juf op school ziet hem niet (p. 82).

Op die onzichtbaarheid komen we straks terug.

Personages

Algemene vragen voor de juryleden:

- Welk personage vind je het leukst en waarom?
- Zijn er te veel of te weinig personages in het verhaal? Waarom?
- Welke invloed hebben de personages op elkaar?
- Zijn alle personages even belangrijk? Zou je een personage kunnen weglaten? Waarom wel/niet?
- Wat weet je over dit personage? Vind je dit personage leuk? Kan je je met hem of haar identificeren? In wel personage herken je jezelf (helemaal niet)? Kan je ook vertellen waarom?

Schrijf op aparte bladen de personages uit dit verhaal en vraag aan de juryleden om alles wat ze over hen weten op te schrijven. Daarna kan je met hen de personages bespreken. Je kan ook zelf op voorhand woorden uitknippen en de juryleden die bij de juiste personages laten leggen. Daarna start je een gesprek. Deze woorden passen alvast bij deze personages:

- **Jabba:** garage, illegaal, oorlog, waterwerk, vader, ziekenhuis, schoonmaker, bloemen...
- **Biko:** verdwijnen, tweeling, onzichtbaar, rustig, radio, zwijgzaam, ziet nergens gevaar...
- **Loekie:** lawaaigezin, luisteren, kijken, maan, zingen...

Specifieke vragen over de personages voor de juryleden:

Jabba

- Is Jabba een goede vader voor Biko? Vind je dat Biko bij Jabba moet blijven? Hoe worden Biko en Jabba officieel vader en zoon?
- Wat vind je van Jabba? Wat vind je ervan dat hij kleren en een wandelwagen meeneemt uit het ziekenhuis? Is dat stelen? Of vinden ze dat hij dat mag of moet doen?
- Jabba geeft bloemen die in het ziekenhuis achter gelaten worden aan de patiënten die geen bloemen krijgen. Vinden de juryleden dat een mooi gebaar? (Dankzij dit initiatief leert Biko ook zijn oma kennen.)

- Hoe ziet het huis van Jabba er uit? (p. 9) Waarom woont hij in een garage? (p. 10, hij is illegaal in het land en een echt huis krijgt hij dus niet.) Wat vinden de juryleden daarvan?
- Waarom is Jabba gevlucht? (p. 10, in zijn land gaat iedereen dood door de oorlog, honger en ziektes.)
- Hier heeft Jabba een job als schoonmaker. In zijn land deed hij aan waterwerk. (Zie p.12: hij wist hoe je sloten en kanalen moest maken. Jabba kon water op de gekste plekken brengen.) Waarom kan Jabba zijn job van waterwerk hier niet uitoefenen? Wat vind je daarvan?

Loekie

- Wat vind je van Loekie? Is ze een goede vriendin voor Biko?
- Hoe ziet het lawaaigezin van Loekie er uit? (moeder zangeres, vader drumde als hobby, broer heeft cd's met herriemuziek en speelt gitaar) Zou je graag in het gezin van Loekie wonen?
- Loekie gebruikt haar oren niet vaak, ze kijkt liever. Hoe komt dit? Wat is er gebeurd, zodat ze vooral haar ogen gebruikt? (Ze ziet Biko met de blokken spelen in de opvang en sindsdien zijn ze beste vrienden.)
- Hoe stil wil Loekie het hebben? Ze knapt op in de klas waar de leerlingen enkel mogen spreken als juf jubel een vraag stelt en dat gebeurt zelden. 'Later ga ik op de maan wonen. Ik denk dat het daar heel stil is' (p. 100)
- Wat vind je ervan dat Loekie niet van lawaai houdt, maar wel van volledige stilte? Begrijp je haar? Geef je zelf voorkeur aan stilte of lawaai?
- Loekie vindt zingen niet leuk (p. 102). Snap je waarom Loekie een hekel heeft aan zingen? Zing je zelf graag?

Biko

Zie boven. Aanvullende vragen:

- Wat vind je van Biko?
- Jaap en Biko ontmoeten elkaar op verschillende momenten (p. 20, p. 60) Wat is het grote verschil tussen Jaap en Biko? Wie van de twee jongens heeft het meest geluk? Met welke van de twee broers zou jij liever bevriend zijn? Vind je dat de twee broers samen moeten opgroeien? Waarom wel? Waarom niet?

Opmerkelijke gebeurtenissen

Schrijf deze woorden op kaartjes en laat de juryleden er een kiezen. Laat hen de gebeurtenis vertellen en start een gesprek.

- ***Wisselkind*** (p. 20: Jabba ontmoet Jaap en zijn moeder in het warenhuis)
Waarom vertelt hij de vrouw niet dat hij haar andere zoon heeft? Vind je dat Jabba het had moeten zeggen? Had Biko met zijn moeder naar huis moeten gaan of blijft hij beter bij Jabba? Waarom?
- ***Tswangira*** (p. 23: het muzikaalste volk ter wereld, Jabba leert Biko Tswangi)
Waarom zijn de Tswangira het muzikaalste volk ter wereld? Biko vindt Tswangi mooier dan het Nederlands. Bestaat deze taal echt? Hoe leert Biko Nederlands?

- **Kinderboerderij**
Wat gebeurt er op de kinderboerderij? Vind je het niet raar dat Biko zomaar meegaat met een vreemde? Hij weet ten slotte niet dat de vrouw zijn moeder is.
- **Gestolen** (p. 67: Biko en de gestolen auto)
Biko neemt de dief op een grappige manier te grazen. Hoe? Biko kan zelf bepalen wanneer hij verdwijnt en tevoorschijn komt. Zou jij dat ook graag kunnen?
- **Agentje spelen** (p. 40)
- **Overbloemen** (p. 87: Jabba geeft bloemen die in het ziekenhuis achterblijven aan mensen die nooit bloemen krijgen. Zo leert Biko zijn nieuwe oma kennen, p. 89.)
- **Zweefspullen** (p. 91)
Biko komt meermaals in contact met de twee dieven. Hoe houdt hij hen nog voor de gek (bv. p. 45, p. 70, p. 91)
- **Uit de file** (p. 105, twee weken lang probeerde Jaaps vader terug op de snelweg te komen)
- **Oma's geheimpje** (p. 119)
Waarom zegt oma 'de G. van Genis' in plaats van gevangenis? Zou ze beschaamd zijn dat haar zoon in de gevangenis zit? Weet ze dat Biko hier iets mee te maken heeft? Als ze het zou weten, zou ze haar huis dan nog aan Biko en Jabba geven?

Illustraties

- Missen de juryleden illustraties of fantaseren ze liever zelf hoe personages, plaatsen en situaties er uitzien?
- Nodigt het verhaal uit om zelf je fantasie te gebruiken en hebben ze bijvoorbeeld een beeld van hoe de personages of gebeurtenissen er uitzien / plaatsvinden?

Ten slotte

- Past het einde bij het verhaal? (Biko en Jabba verhuizen naar het huis van Biko's nieuwe oma, wiens zoon in de gevangenis belandt door Biko. De garage wordt leeggehaald.)
- Wat vonden de juryleden van het stukje *Vergeetman*? Hebben ze zin om dat boek ook te lezen?

Methode Aidan Chambers

Het is altijd interessant om te werken met de methode Chambers:

‘Door te praten over boeken leren kinderen logisch na te denken, gedachten te ordenen, een eigen mening én een eigen smaak te ontwikkelen. Goede gesprekken overstijgen antwoorden als ‘Ik vond dit boek (niet) leuk’ en vormen een goede basis om boeken gefundeerd te beoordelen. Maar hoe pak je die gesprekken aan?’

Zie voor deze methode van praten over boeken ook: *Methode Chambers* op www.kjv.be/begeleiders/handboek.php en het boek *Vertel eens* van Aidan Chambers (Biblion, 2002), in het bijzonder hoofdstukken 13 (over het onderwerp van gesprek) en 14 (over een raamwerk van vragen).

Aan de slag

Knip onderstaande vragen uit of schrijf ze op kaartjes. De juryleden vormen een kring. In het midden ligt de stapel kaartjes met de vragen naar beneden. Om de beurt nemen de juryleden een kaartje, ze lezen de vraag en geven een antwoord. De andere juryleden reageren hierop. Daarna wordt het kaartje onder op de stapel geschoven en neemt het volgende kind in de kring een kaartje. Je kan hen ook vragen om een kaartje te trekken en de vraag te stellen aan een ander jurylid. Als die geantwoord heeft, neemt hij/zij de volgende vraag, enzovoort.

Basisvragen (A-vragen)

- Wat vond je leuk, mooi, of goed aan dit boek?
- Was vond je niet leuk?
- Waren er stukken die je vervelend vond?
- Wat was er moeilijk of onduidelijk?
- Wat vind je grappig?
- Waar had je meer over willen horen?

Algemene vragen (B-vragen)

- Is het verhaal geloofwaardig?
- Als de schrijver je zou vragen wat er anders of beter zou kunnen, wat zou je dan zeggen?
- Wil je nog iets anders van deze schrijver lezen?
- Wil je het nog een keer lezen?
- Als jij dit geschreven had, wat had je dan anders of beter gedaan?
- Kun je een stuk noemen dat nooit gebeurd kan zijn?
- Wat ga je aan je vrienden vertellen over het boek?
- Was er iets in het boek wat je zelf al eens hebt meegemaakt?

Speciale vragen (C-vragen)

- Doet een van de personages je denken aan iemand die je kent? Of aan personages in andere boeken?
- Waar speelt het verhaal zich af? Op één plek of op verschillende plekken?
- In welke tijd speelt het verhaal zich af?
- Welke personages vind je leuk?
- Welke personages vind je niet leuk?
- Wie is de belangrijkste persoon?
- Welk personage boeit je het meest? Het hoofdpersonage of iemand anders?
- Beschouw jezelf eens als toeschouwer. Door wiens ogen heb je het verhaal dan gevolgd?

Steek bijvoorbeeld deze opdrachten ook tussen de kaartjes:

- Bedenk zelf een vraag en stel die aan je buurman of buurvrouw
- Geen vraag voor jou, wacht één beurt

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

Veel succes! Geniet van een uurtje praten met kinderen over boeken!

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Vliegen tot de hemel: het verhaal van de Minotaurus / Michael De Cock & Gerda Dendooven (ill.)
(door Laure Evers)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Michael De Cock (°1972) schrijft, vertaalt, bewerkt, regisseert, acteert en is sinds augustus 2006 directeur van 't ARSENAAL. Hij studeerde eerst Romaanse talen- en letterkunde, daarna volgde hij een acteursopleiding aan het conservatorium van Brussel.

Hij speelde diverse rollen op televisie o.a. voor *Thuis*, *Flikken*, *Sedes en Belli*. Hij acteerde ook bij diverse gezelschappen zoals het Publiekstheater en HETPALEIS.

Hij richtte Droomedaris Rex op en met Pieter Genard vormde hij verscheidene jaren het Dick van Landeghem Trio. Hij schreef intussen een tiental theaterteksten waaronder *Right in the middle van mijn fucking fruitdieet*, *Firenze*, *HET ZUCHTEN* en *NAMAALS*.

Interviews met vluchtelingen en asielzoekers vormden het basismateriaal voor zijn boek *Op een onzeker uur* (Manteau 2004) en voor *Saw it on television/DID'T UNDERSTAND*, een voorstelling die Michael in de laadbak van een vrachtwagen bracht.

In mei 2004 verscheen een ander boek: *Floor, Oto en Titus* dat Michael De Cock samen met Cécile Bertrand schreef. In 2005 volgde de kindertheatervoorstelling *Het Fluistertheater van Floor, Oto en Titus door Droomedaris Rex* dat 2 maanden op de Zomer van Antwerpen te zien was op het dak van parking Nova. Voor zowel *Saw it on television* als *Het Fluistertheater* werkte hij samen met vormgever Stef Depover.

Een stage op verschillende palliatieve afdelingen leidde eerst tot een reportage in Knack, evolueerde daarna tot de theatertekst *NAMAALS* en resulteerde ook in het boek *HOE MENSEN STERVEN* (Manteau/Meulenhoff, oktober 2006).

Als vertaler/tekstbewerker werkte hij o.m. voor Walpurgis, NTGent en de Queeste.

Michael De Cock was samen met Jan Lauwers en Jan Fabre laureaat voor de Vlaamse Cultuurprijs Toneelliteratuur 2006.

(Bron: www.davidsfonds.be)

Gerda Dendooven werd na haar eerste werk in de kinderboekenwereld snel bekend als een van de beste illustratoren van Vlaanderen. Voor haar eerste boek *Ijsjes* kreeg ze in 1990 een Boekenpauw. Sindsdien is haar stijl sterk geëvolueerd. In het begin tekent ze realistisch, zwierig en een tikje karikaturaal. Later gebruikt ze minder lijnen en wordt haar werk soberder, zoals in *Liefde in vijf bewegingen* (Clavis, 1990) van Ed Franck. Nog later wordt ze duidelijk karikaturaler en worden vormen en perspectief steeds meer vervormd. De benen en armen van haar figuren kunnen wel twee keer zo groot als het lichaam zijn. Voor elk boek zoekt ze naar de meest geschikte techniek en lijnvoering. Daardoor evolueert haar stijl voortdurend.

Door haar inleving in de wereld van kinderen, haar gevoel voor humor en haar durf verbeeldt ze op een heel persoonlijke manier gevoelens van personages. Haar werk wordt dan ook sterk gewaardeerd in binnen- en buitenland. Ze won heel wat prijzen, onder meer een Zilveren Griffel voor *Dom konijn* van Edward van de Vendel, een Boekenpauw voor *Het verhaal van Slimme Krol* en voor *Meneer papier gaat wandelen* van Elvis Peeters, de Gouden Uil Jeugdliteratuur voor *Luna van de Boom* samen met Filip Bral en Bart Moeyaert en de Cultuurprijs 2004 voor *Mijn mama*.

Ze illustreert onder meer voor De Standaard Magazine, schrijft theater en staat zelf ook soms op de planken.

Kort samengevat

Alles verandert, zo had Daedalus ooit aan Icarus uitgelegd... Alles. Lente wordt zomer en zomer wordt herfst, en na het vallen van de bladeren, komt de winter. Zo ging het ook met Icarus. Ooit was hij een jongen. Heel even werd hij een vogel. Nu draagt de zee, waarin hij verdronk, zijn naam.

In het rijk van koning Minos woont de verschrikkelijke Minotaurus, een monster dat half mens en half stier is. Daedalus ontwerpt een labrynt waaruit het gedrocht niet meer kan ontsnappen. Wanneer zijn opdracht voltooid is, worden hij en zijn zoon Icarus door koning Minos gevangen gehouden. Theseus zoekt naar een manier om de Minotaurus te doden en vertrekt op een gevaarlijke tocht door het labrynt. Zijn vader, koning Aegeus, wacht bang op zijn terugkeer.

Aan de hand van twee oeroude vader-zoon verhalen maak je kennis met één van de gevaarlijkste figuren uit de Griekse mythologie: de Minotaurus.

Op de bijhorende cd hoor je de stemmen van Michael De Cock, Gerda Dendooven, Warre Borgmans en anderen. De muziek is van Frank Vaganée, uitgevoerd door het Brussels Jazz Orchestra.

Vóór het lezen

Bekijk met de juryleden het boek. Laat hen raden waarover het boek zou kunnen gaan.

- Hebben de juryleden al gehoord van de Minotaurus?

- Wat zien ze op de cover? Welke kleuren overheersen? Welke voorwerpen zijn te zien? Wat zou dit allemaal kunnen betekenen?
- Lees vervolgens de achterflap van het boek. Wordt alles al een beetje duidelijker? Zien de juryleden een verband tussen de cover en de korte inhoud? Laat hen volop fantaseren. Het is altijd leuk enkele uitspraken te noteren om er tijdens de volgende bijeenkomst op terug te komen.
- Vraag de juryleden om tijdens het lezen fragmenten aan te duiden die hen opvallen: stukjes die hen erg ontroerden of die hen juist met afschuw vervulden...

Algemene bespreking

Kies enkele vragen uit om aan de juryleden te stellen. Meer vragen vind je in het boek *Vertel eens...* van Aidan Chambers (Biblion, 2002) en in het hoofdstukje *Methode Chambers* op www.kjv.be/begeleiders/handboek.php.

- Wat vond je leuk, mooi of goed aan dit boek?
Wat is je opgevallen aan dit boek?
Waar had je meer over willen lezen?
- Wat vond je niet leuk?
Waren er stukken die je vervelend vond?
Heb je stukken overgeslagen? Welke?
- Als je het boek niet helemaal gelezen hebt, waar ben je dan gestopt met lezen? Waarom daar?
- Waren er stukken in het boek die je spannend vond? Kon je bij sommige stukken niet stoppen met lezen?
- Hoe voelde je je bij het lezen? Was je blij? Bang? Boos?
- Als je zelf een stuk in het boek zou mogen veranderen, welk zou dat dan zijn?

Bespreking van de door de juryleden gekozen fragmenten

Vraag de juryleden welke fragmenten ze in het boek aangeduid hebben. Daar kan je deze vragen aan koppelen:

- Waarom vond je dit fragment zo opvallend?
- Welk gevoel gaf het je?
- Vind je dat de auteur de boodschap op een juiste manier verwoordt? Zo niet, zou jij het op een andere manier neerpennen?
- Welke woorden hebben jou precies geraakt? Waarom vind je die woorden zo mooi/lelijk/ontroerend...?
- Is dit fragment belangrijk voor het verhaal?
-

Citaten uit het boek

Bespreek met de juryleden volgende citaten uit het boek:

- “Het is aan vaders om de weg te wijzen, aan zonen om de weg te zoeken.” (Icarus en Daedalus)

“Vaders verbieden, zonen doen hun zin.” (Theseus en Aegus)

Elk van deze twee citaten leidt een verhaal over vader en zoon in. Het eerste dat van Daedalus en Icarus, het tweede dat van Aegus en Theseus. Zijn de uitspraken goed gekozen? Zijn ze allebei op allebei de verhalen toepasselijk? Gaan de juryleden akkoord met de uitspraken?

- Ariadne: “De meeste mooie verhalen zijn triest.”

Icarus: “Zie je wel dat niet alle verhalen een slecht einde hebben.” (p.33)

Icarus en Ariadne hebben allebei een heel verschillend idee over verhalen. In wie kunnen de juryleden zich het beste vinden? Is het allemaal zo zwart-wit te stellen? Hebben de twee verhalen een slecht einde of zit er toch een positieve boodschap in? Waarom is het zo dat triestige verhalen vaak erg mooi zijn? Je kan ook naar dit citaat linken:

“Alles verandert, zo had Daedalus ooit aan Icarus verteld. Alles. Lente wordt zomer en zomer wordt herfst, en na het vallen van de bladeren, komt de winter. Zo ging het ook met Icarus. Ooit was hij een jongen. Heel even werd hij een vogel. Nu draagt de zee, waarin hij verdronk, zijn naam. Want als de zee haar golven eindeloos neerlegt op het goudgele strand, fluistert het schuim bij elke golfslag zachtjes zijn naam. Icarussss.... Icarussss...” (p.52)

- Icarus: “Ooit worden we allemaal een verhaal.” (p.33)

Wat zou Icarus hiermee bedoelen? Gaan de juryleden hiermee akkoord? Je kan eventueel de link leggen naar de dagelijkse leefwereld van de juryleden: als je mama iets over jou aan je oma vertelt, ben je dan eigenlijk geen personage in een verhaal?

!! Dit zijn slechts enkele fragmenten uit het boek. Er zijn nog tientallen andere mooie zinnen die voer voor discussie kunnen zijn !!

Mythes

Daedalus en Icarus, Theseus en Aegus, Minos, Ariadne en de Minotaurus zijn figuren uit de klassieke Griekse mythologie. Vroeger, toen de wetenschap nog niet zo ver ontwikkeld was en niet alles rationeel verklaard kon worden, hadden de mensen nood aan een houvast, aan een reden waarom bepaalde zaken waren zoals ze waren. Aangezien de wetenschap hen geen uitleg kon verschaffen, zochten ze hun heil in verhalen. Mythes proberen om allerlei onverklaarbare fenomenen te verklaren, zoals de seizoenen, culturele gebruiken, geografische namen... De hoofdpersonages in die verhalen zijn vaak goden, halfgoden of helden. Ook in de verhalen in *Vliegen tot de hemel* wordt er voortdurend verwezen naar het geloof.

Vraag aan de juryleden of ze zich een paar van die verhalen en verklaringen herinneren. Bijvoorbeeld: waarom spechten tokken (p.22), waarom raven zwart zijn (p. 80-82). Kennen de juryleden nog andere verhalen die iets in de natuur verklaren? Wat vinden ze van dit soort verklaringen?

Je kan de juryleden ook vertellen dat er effectief een Egeïsche Zee (< Aegus) bestaat, die volgens de verhalen oorspronkelijk de Icarische Zee heette.

De mythes kunnen ook troost brengen. Denk aan Ariadne op haar eiland (p.106). Welk effect hebben verhalen op de juryleden? Kunnen ze ook hen troosten als ze verdrietig zijn?

Enkele personages

- Met welk personage kunnen de juryleden zich het beste/slechtste identificeren?
- Met wie leefden ze het meest/minst mee?
- Zien de juryleden gelijkenissen of verschillen tussen de twee hoofdpersonages Icarus en Theseus?
- Ariadne:
 - Verandert Ariadne in de loop van het verhaal? Als ze Icarus ontmoet is ze nog een heel jong meisje en zit ze nog vol dromen. Is ze nog steeds zo als ze zovele jaren later Theseus ontmoet?
 - Wat vinden de juryleden van de manier waarop ze met Theseus omgaat? Ze dwingt hem eigenlijk om haar mee te nemen en met haar te trouwen. Waarom doet ze dat?
 - Wat vinden de juryleden van de laatste woorden die Ariadne aan Theseus schrijft: “Ik zou je moeten haten. Maar hoe kan ik haten wie met me sliep onder een hemel van sterren.”
- Theseus:
 - Waarom belooft Theseus aan Ariadne dat hij met haar zal trouwen en laat hij haar vervolgens achter op een onbewoond eiland? Wat vinden de juryleden hiervan?
 - Hoe kijkt Theseus terug op wat hij gedaan heeft? Is hij echt zo koelbloedig als hij laat uitschijnen?

Vorm

Bekijk met de juryleden opnieuw de cover van het boek. Kunnen ze de illustraties nu beter plaatsen? Vinden de juryleden de cover bij het boek passen? Roept het de juiste sfeer op?

Blader met de juryleden door het boek en bekijk de illustraties.

- Wat valt op?
- Waarom heeft de illustrator voor slechts drie kleuren gekozen? (zwart – rood – blauw)
- Hebben de kleuren een bepaalde betekenis?
- Wat vinden de juryleden van de tekeningen?
- Passen de illustraties bij het verhaal? Geven ze een extra betekenis?

Ten slotte

- Als je het boek aan iemand zou moeten aanbevelen, wat zou je dan zeggen?
- Hoe zou je het boek omschrijven? Welke woorden passen bij dit boek?
- Zijn er dingen die je graag aan de auteur of de illustrator zou willen vragen?

Meer lezen

Michael De Cock en Gerda Dendooven maakten nog twee boeken waarin ze de Griekse mythologie herwerkten: *De lange weg naar huis: het verhaal van Odysseus* (Davidsfonds/Infodok, 2008) en *Diep in het woud: verzamelde verhalen van Ovidius* (Davidsfonds /Infodok, 2011).

www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4

KJV 2011-2012 (GROEP 4)

Zoon / Raf Walschaerts
(door Yarne Daeren)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Raf Walschaerts is naast cabaretier, meestersverteller, muzikant en liedjesschrijver ook een bedenker van gevoelige en pakkende verhalen. Samen met zijn broer Mich vormt hij al meer dan twintig jaar het befaamde theaterduo *Kommil Foo*.

🔗 www.rafwalschaerts.be

Korneel Detailleur studeerde animatiefilm en illustratie aan het KASK in Gent. Hij woont in Antwerpen. Op het blog van Villa Kakelbont kan je bij hem binnenkijken:
www.villakakelbont.be/blog/?p=4299

🔗 www.korneeldetailleur.com

Kort samengevat

De pa van een ezelveulen gaat dood. En de ezel denkt dat het zijn schuld is. Nachten en nachten ligt hij er wakker van, al 233 in totaal. Hier vertelt hij over zijn pa. En over die ene nacht, toen hij zo ontzettend kwaad werd en hij zijn pa opsloot in de schuur. Zoon is een ontroerend verhaal over een jonge ezel die zijn vader heeft verloren en met een groot schuldgevoel kampt.

Stijl

Dit verhaal is geschreven en getekend in een sobere stijl, die ook doorgetrokken wordt in de bijbehorende luister-cd.

Verwerkingsmogelijkheden

Thema's

- vader-zoonrelatie
- ezels

Activiteiten

Praat met de juryleden over dieren:

- Met welk dier zou je jezelf vergelijken?
- Welk dier zou je zelf graag willen zijn? Waarom?
- Heb jij een totem (van in de scouts, chiro...)?
- Teken het dier dat jij graag zou zijn op een blad papier en schrijf er zoveel mogelijk eigenschappen rond.

Lesmap

Helemaal onderaan de website van Raf Walschaerts kan je de lesmap van *Zoon* downloaden:
www.kommilfoo.be/rafwalschaerts/imgs/rafwalschaerts_lesmap_zoon.pdf

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.
www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 4
Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 4